

Hiiumaa jäätmekava

Koostaja: OÜ Hendrikson&Ko
Raekoja plats 8, Tartu
<http://www.hendrikson.ee>

Töö nr. 1373/10

Sisukord

Sissejuhatus	5
1. Ülevaade Hiiumaa valdadest	7
1.1 Emmaste vald	7
1.2 Kõrgessaare vald	7
1.3 Käina vald	8
1.4 Pühalepa vald	9
1.5 Kärdla linn	11
2. Jäätmekava õiguslik taust	12
2.1 Jäätmekäitlust reguleerivad õigusaktid	12
2.2 Keskkonnastrateegia	16
2.3 Riigi jäätmekava	17
3. Jäätmehoolduse iseloomustus	17
3.1. Jäätmehoolduse peamised probleemid	18
3.2. Tekkivad jäätmete kogused ja nende käitlemine	18
3.2.1 Olmejäätmed	18
3.2.2 Pakendijäätmed	21
3.2.3 Biolagunevad jäätmed	23
3.2.4 Ohtlikud jäätmed. Probleemtoodete jäätmed	24
3.2.5 Ehitus- ja lammutusjäätmed	26
3.2.6 Muud jäätmed	26
3.3 Jäätmete käitlemine	27
3.3.1 Tegutsevad jäätmekäitlejad	27
3.3.2 Jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine	28
4. Jäätmekäitluse keskkonnamõju	29
5. Jäätmehoolduse eesmärgid ja nende realiseerimine	31
5.1 Jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine	31
5.1.1 Jäätmete kogumise üldskeem	31
5.1.2 Jäätmekogumispunktid	32
5.1.3 Pakendi- ja pakendijäätmete kogumisvõrgustik	33
5.1.4 Jäätmekäitluskohad	33
5.2 Korraldatud jäätmevedu	33
5.2.1 Korraldatud jäätmeveo üldtingimused ja süsteemiga liitumine	34
5.2.2 Korraldatud jäätmeveost vabastamine	35
5.2.3 Jäätmeveo korraldamine ja teenustasu	35
5.2.4 Jäätmevaldajate register	36

6. Jäätmehoolduse juhtimissüsteemi kirjeldus	37
6.1 Jäätmehoolduse korraldamine	37
6.2 Jäätmehoolduse finantseerimine	39
6.3 Elanike kaasamine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine.....	41
6.4 Järelevalve	42
6.5 Koostöö omavalitsuste vahel.....	42

Lisa 1. Kohalike omavalitsusüksuste elamufond ning arvutuslik elanikkonnalt kogutav olmejäätmete kogus seisuga 2010. a.

Lisa 2. Jäätmekäitluse riiklik statistika Hiiu maakonna kohta 2008.-9. a.

Sissejuhatus

Kaasaegne jäätmekäitlus on suuresti omavalitsuste piire ületav tegevus, tavaline on olukord, kus ühes omavalitsuses tekkivad jäätmed käideldakse teistes omavalitsustes. Naaberomavalitsuste jäätmekäitlusega seonduvad probleemid ning ülesanded on tihtipeale sarnased. Seetõttu on jäätmemajanduse planeerimisel ning arendamisel mõistlik teha koostööd ning kujundada välja naaberomavalitsusi haarav integreeritud jäätmekäitlusskeem. Hiiumaa jäätmekava on kõigi Hiiu maakonna kohalike omavalitsusüksuste - Emmaste, Kõrgessaare, Käina ja Pühalepa valdade ning Kärkla linna - ühiseks jäätmemajanduse arengukavaks, milles antakse ülevaade käesoleval ajal toimuvast jäätmekäitlusest, püstitatakse eesmärgid jäätmehoolduse paremaks korraldamiseks ning antakse eesmärkide täitmiseks vastavad lahendused. Jäätmekava on eraldiseisev dokument, mis on omavalitsuste arengukava üheks osaks. Ühine jäätmekava on koostatud aastateks 2011-2015.

Jäätmekava koostamisel on lähtutud jäätmeseaduse (RT I 2004, 9, 52) §-st 43, mis sätestab, et kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava on kohaliku omavalitsuse üksuse arengukava osa, mis käsitleb valla või linna jäätmehoolduse arendamist. Jäätmekava koostamisel on lisaks jäätmeseadusele arvestatud ka pakendiseadusest, riigi jäätmekavas ning teistes Eesti Vabariigis kehtivates seadustes sätestatud.

Jäätmeseaduse § 39 lõike 3 ja § 42 lõike 2 alusel peab kohaliku omavalitsuse jäätmekava sisaldama vähemalt järgmisi andmeid:

- 1) jäätmehoolduse olemasoleva olukorra, peamiste taaskasutatavate ja kõrvaldatavate jäätmeliikide ning jäätmete päritolu kirjeldust ja nende koguseid;
- 2) jäätmekäitluseks vajaliku loodusvara, nagu vee, turba, savi, pinnase kasutamise mahu hinnangut;
- 3) jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale;
- 4) kavandatavaid eesmarke, nagu jäätmetekke vältimine, jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine, jäätmete taaskasutamine, jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine, jäätmeveo optimeerimine;
- 5) eesmärkide realiseerimise vahendeid ja meetmeid, nagu jäätmekäitlustoimingu valik, jäätmekäitluskohtade võrgustik, meetmed ohtlike ja muude peamiste jäätmeliikide käitlemiseks, vajalikud halduskorralduslikud meetmed jäätmekava elluviimiseks, keskkonnakaitse- ja tervisekaitsemeetmed ning nende tagamise tehnoloogilised vahendid, meetmete rakendamise eeldatav maksumus;
- 6) kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatava jäätmeveo arendamist tema haldusterritooriumil, sealhulgas korraldatud jäätmeveo piirkonna või piirkondade määramist;
- 7) jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamist koos tähtaegadega konkreetsete jäätmeliikide kaupa;
- 8) jäätmehoolduse rahastamist.

Lisanduvad pakendiseaduse § 15 sätted, millega tuleb jäätmekava koostamisel arvestada:

(1) Kohaliku omavalitsuse organ määrab kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestab need jäätmehoolduseeskirjas.

(2) Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas käsitletakse eraldi pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse korraldust ning väljaarendamist ja seatud eesmärkide saavutamise meetmeid.

Jäätmekava reguleerib neid jäätmeliike, mis on jäätmeseaduse reguleerimisalas, seega nii ohtlikud jäätmed kui ka tavajäätmed (sh püsijäätmed). Jäätmekava ei käsitle jäätmeid ja heitmeid, mis on muude õigusaktide reguleerimisalas, sh radioaktiivsed jäätmed, loomsed jäätmed ja loomakorjused, põllumajanduses taaskasutatud sõnnik. Samuti ei käsitleda kaevandamisjäätmeid – jäätmeseaduse § 39 lg 4 ja § 42¹ järgi peavad jäätmehoidla käitaja või üldgeoloogilise uurimistöo loa, geoloogilise uuringu loa või kaevandamisloa omanik, samuti maavara rikastaja koostama kaevandamisjäätmekava, mis on jäätmeloa või maapõuseaduse alusel antavate lubade osaks.

Jäätmekava koostamisel on jäätmevoogude prognoosimisel lähtutud 2008. a. käitlusstatistikast. Arvestades majanduslangust, ei ole otstarbekas prognooside aluseks võtta 2009. ja 2010. a. näitajaid. Statistika osas tuleb ka märkida, et on kasutatud nii riiklikku kui kohalike omavalitsuste käsutuses olevaid statistilisi andmeid. Mõnel juhul ei lange andmed 100 % täpsusega kokku. Need erinevused ei mõjuta jäätmekava sisu.

Siinkohal on täpsustatud ka Käina vallas asuva Hiiumaa jäätmejaama olemust: sisuliselt on tegemist maakondliku jäätmekäitluskeskusega, kus toimub nii jäätmete kogumine üleandmiseks kui mõnede jäätmeliikide kohapealne töötlemine (nt ehitus-lammutusjäätmete purustamine, saastunud pinnase kompostimine). Kuna kasutusse on võetud nimetus Hiiumaa jäätmejaam, kasutatakse seda ka jäätmekavas.

Jäätmekava eelnõu avalikustati ning võeti vastu kohalike omavalitsusüksuste volikogudes jäätmeseaduse § 55 – 59 sätestatud korras.

1. Ülevaade Hiiumaa valdadest

1.1 Emmaste vald

Emmaste vald asub Hiiumaa lõunaosas piirnedes merega ning Käina ja Kõrgessaare valdadega. Valla keskusest on Kärdlasse u 40 km. Valla üldpindala on 197 km², vallas on 12 427 ha metsamaad, 3 333 ha haritavat maad, 1 652 ha looduslikku rohumaad ja 2 094 ha muud maad. Vallas elab seisuga 1. jaanuar 2011 1344 inimest (vt. Lisa 1). Viimastel aastatel on elanike arv kahanenud. Valla territoorium jaguneb 43 külaks, administratiivkeskuseks on Emmaste (249 elanikku), väiksemad kohalikud keskused on Sõru, Nurste, Jausa ja Valgu. Valdav osa elanikest elab eramutes.

Tsentraalne ühisveevärk ja -kanalisatsioon on Emmastel ja Jausas, lisaks on reoveepuhastid Emmaste koolil ning Tohvri hooldekodul. Setet eemaldatakse reoveepuhastitelt kaks korda aastas ning antakse üle vastavat käitlemisõigust omavatele ettevõtetele.

Peamine osa teenindussfääril on koondunud valla keskusesse. Vallas on 3 poodi (Emmastes, Nurstes ja Sõrul), mõningad toitlustus- ja teenindusasutused. Emmastes tegutseb lasteaed (50 last) ning põhikool (u 90 õpilast), varem tegutsenud Leisu Algkool on praeguseks suletud, hoones tegutseb külaselts ja lastehoid. Esmatasandi arstiabi pakub Emmastes asuv perearstikeskus, vallas tegutseb Hiiumaa ainus vanurite ja puuetega inimiste ööpäevaringsele hooldusele orienteeritud hooldekodu (Tohvri hooldekodu - 40 hoolealust).

Elanike peamised elatusalad on allhankeline väiketööstus ja teenindus. 2009. aasta seisuga on äriregistris registreeritud 143 Emmaste valla ettevõtjat, neist: primaarsektoris 67 (sh. põllumajanduses 42), sekundaarsektoris 23 ning tertsiaarsektoris 53 ettevõtjat. Vallas tegutseb 4 majutusteenuse pakkujat. Töötleva tööstuse sektoris on olulisemateks tegevusteks elektrivalgustite ja meditsiiniseadmete tootmine, plastide ja puidu töötlemine. Heakorratoid teostab MA EMKO.

Valla territooriumil on AS Saarte Liinid hallatav Sõru sadam, mille kaudu toimub praamiühendus Saaremaaga, seda kasutavad rannakalurid, piiripolitsei, päästeamet, väikelaevad ja jahid.

1.2 Kõrgessaare vald

Kõrgessaare vald hõlmab Hiiumaa lääne- ja põhjaosa piirnedes Emmaste, Käina ja Pühalepa valdadega ning merega. Valla üldpindala on 379 km², vallas on 28500 ha metsamaad, 1215 ha haritavat maad, 1700 ha looduslikku rohumaad ja 5400 ha muud maad. Kõrgessaare vallas on 1 alevik ning 57 küla (vt. Lisa 1), valla administratiivkeskus on Kõrgessaare alevik, vallakeskuse kaugus Kärdlast on 18 km. Kohalikeks keskusteks on Lauka, Kõpu ning Luidja. Valla elanike arv on 01.01.2011 aasta seisuga 1327 inimest, viimastel aastatel on elanikkond vähenenud. Ligi pool elanikkonnast elab Kõrgessaare alevikus ja Lauka külas. Hajaasustuses on rahvastiku tihedus väike. Tihedamalt on asustatud Kõrgessaare, Lauka, Reigi ja Luidja piirkonnad, hõredamalt Kõpu ja Tahkuna poolsaared ning Hüti-Leigri piirkond. Umbes 40 % valla elanikkonnast elab

korterelamutes, korterelamuid on üksnes Kõrgessaare alevikus ning Lauka külas, kus elab korterelamutes pea kolmveerand elanikest. Valla üldplaneeringuga on tiheasustusega aladeks määratud Lehtma sadama ala, Kõrgessaare alevik, Põhja- Ristna neem ning Kalana sadam. Turismimajandus on aktiivne, peamised turismipiirkonnad on Kõpu poolsaar ning Tahkuna poolsaar, vallas tegutseb 13 majutusettevõtjat. Peamised suvilate piirkonnad asuvad Kõpu poolsaarel, Tahkuna poolsaarel ning Luidja, Paope, Reigi, Pihla ja Rootsi külades.

Peamine osa valla teenindussfäärist on koondunud valla kahte keskusesse – Kõrgessaarde ja Laukale. Kõrgessaares on lasteaed, raamatukogu, Vaba Aja Keskus, perearstikeskus, kauplused ja majutusasutused. Laukal asub põhikool, haruraamatukogu, seltsimaja, söökla. Teenindusasutusi on ka Kõpus, kus tegutseb internaatkool, haruraamatukogu, kauplus. Väikepoed on ka Luidja ja Rootsi külas.

2010 a aprillikuu seisuga on äriregistris registreeritud 176 Kõrgessaare valla ettevõtjat: 2 aktsiaseltsi, 101 osaühingut ja MTÜ-d ning 73 FIE-t. Majutuse ja toitlustusega tegeleb 17 ettevõtjat, kaubandusega 12 ettevõtjat. Tööstussektori osakaal on langenud seoses kalatehase likvideerimisega.

Valla põhjaosas asub AS-ile DAGOmar kuuluv Lehtma sadam, mis on Hiiumaa peamine kalasadam, kuid ka reisi ja turismisadam. Väikesadamad on Kõrgessaares ja Kalanas. Tsentraalse veevarustuse- ja kanalisatsiooniga on haaratud põhiline osa Kõrgessaare alevikust ja Lauka külast. Olmereoveepuhastid on nii Kõrgessaares kui Lauka asulates. Kõrgessaares on kasutusel aereeritav ringkanal, toimub ka settetöötlus (sette tahendamine tahendusväljakutel). Lauka külas on kasutusel BIO-50 tüüpi puhasti ning kaks biotiiki, puhasti vajab rekonstrueerimist.

1.3 Käina vald

Käina vald asub Hiiumaa kaguosas, vald piirneb Emmaste, Kõrgessaare ja Pühalepa valdadega ning merega. Valla pindala on 186 km², sellest on 12 630 ha metsamaad, 4 930 ha haritavat maad, 2 460 ha looduslikku rohumaad ja 5 420 ha muud maad. Käina vallas on üks alevik ning 34 küla (vt. Lisa 1), valla administratiivkeskus asub Käina alevikus, kohalikku tähtsust omavad Männamaa, Putkaste ja Kassari külad. Vallas on elanikke 2200, elanike arv väheneb ning rahvastik vananeb. Asustus on koondunud peamiselt Käina ümbrusesse ning Kassarile, valla põhjaosa on hõredalt asustatud. Ligikaudu 40 % valla elanikest elab Käina alevikus. Käina alevik on Käina valla üldplaneeringu alusel tiheasustusala, kompaktse asustusega aladeks on Nõmme, Putkaste ja Männamaa külakeskused. Rohkem kui 100 elanikuga külad on Männamaa, Putkaste ja Kassari. Valdavalt elatakse eramutes, korruselamuid on Käina alevikus (korruselamutes elab u 40 % aleviku elanikest), Männamaal ja Kassaris.

Peamine osa teenindussfäärist on koondunud eelkõige Käinasse, kus paiknevad vallamaja, lasteaed, gümnaasium, kultuurikeskus, ujula, raamatukogu, perearstikeskus, kauplused, tankla. Kassaris tegutseb haridusselts, raamatukogu osakond, kauplus. Turisminduses on oluline roll Kassaril ja Orjaku sadamal. Vallas tegutseb 22 majutusettevõtet.

Äriregistrisse on 2009. aasta seisuga kantud 179 Käina valla ettevõtjat, neist tegutses primaarsektoris 103 (sh. põllumajanduses 80), sekundaarsektoris 27 (sh. töötlevas tööstuses 15) ning tertsiaarsektoris 49 ettevõtjat.

Tootmistegevuses on traditsiooniliselt olnud oluliseks elatusallikaks põllumajanduslik tootmine, peamiselt tegeletakse sea- ja loomakasvatusega. Tööstusliku tootmise osas on vallas esindatud eelkõige plasti töötlemine, puidu töötlemine, maaparandus samuti villaveski. Vallas on ka autoremondi töökoda.

Peamiseks vallas olevaks sadamaks on Orjaku sadam, mis on praegusel ajal tegevuses peamiselt turismisadamana. Käina vallas on ühiskanalisatsioon on Käinas ja Putkastes (ühendatud Käinaga), Männamaal ning Kassaris, reoveepuhastid Käinas, Männamaal ja Kassaris. Käinas on biopuhasti koos biotiikidega, Kassari biopuhasti on rekonstrueeritud, reovee puhastamiseks on rajatud filtriväljak. Männamaal on puhasti koormus niivõrd väike, et puhasti kui selline ei funktsioneerigi.

1.4 Pühalepa vald

Pühalepa vald asub Hiiumaa idaosas, vald piirneb Käina ja Kõrgessaare valdadega, Kärdla linnaga ning merega. Valla pindala on 256 km², vallas on 10 110 ha metsamaad, 3 220 ha haritavat maad, 2 750 ha looduslikku rohumaad ja 6 320 ha muud maad. Pühalepa vallas on 47 küla (vt. Lisa 1), valla administratiivkeskus paikneb Tempa külas, tõmbekeskusteks on veel Palade ja Suuremõisa. Valla elanike arv seisuga 01.02.2011 on 1651 inimest, viimastel aastatel on elanikkond vähenenud. Asustus on koondunud peamiselt Heltermaa-Kärdla maantee lähedusse, asustus on hõredam valla lääneosas. Valdav osa valla elanikest elab eramutes, korterelamutes elab ligikaudu veerand elanikkonnast, korterelamuid on enamuses Suuremõisas ja Lõpel. Turismimajandus on aktiivne, peamised turismi- ja suvilapiirkonnad on koondunud eelkõige ranniku piirkonda. Vallas tegutseb 7 majutusteenust pakkuvat ettevõtet.

Peamine osa valla teenindussfäärist on koondunud Suuremõisasse ja Paladele. Suuremõisas asuvad noortekeskus, põhikool, tehnikum, lasteaed, raamatukogu, kauplus. Paladel on põhikool, lasteaed, raamatukogu, kauplus. Kauplus on ka Heltermaa sadamas. Esmatasandi arstiabi pakub OÜ Pühalepa Tervisekeskus. Valla jaoks oluliseks teeninduskeskuseks on Kärdla linn.

Majandustegevus on vallas mitmekesine, 2010. aasta seisuga on äriregistris registreeritud 139 Pühalepa valla ettevõtjat. Elanikkonna peamiseks elatusallikaks on põllumajandus, teenindus ja turism. Peamised tööstuslikud tegevused on laevaremont, metsavarumine ja puidutöötlemine, neile lisanduvad kalapüük ning ehitus.

Valla idaosas asub Heltermaa sadam, mille kaudu toimub Hiiumaa ning mandri vaheline praamiühendus ning mis on ka kaubasadamaks. Teine oluline sadam on Suursadam, mis on peamiselt kasutuses laevaremondi sadamana, vähem kalasadamana. Vastu võetakse ka külalispäate. Sadamas teostab AS DAGOMar laevade remonditöid ning toodab päate. Pühalepa vallas asub ka AS Kärdla Lennujaam. Suuremõisas paiknev hakkepuidu küttel töötav tsentraalne küttesüsteem varustab soojaenergiaga nii elanike kui ka Suuremõisa lossis asuvaid koole. Pühalepa vallal on Suuremõisa asula reovete puhasti, mis rekonstrueeriti 2009. aastal. Palade piirkonna reovete puhastamiseks juhitakse reovesi survekanalisatsiooni kaudu Rõösna (Hausma külas) reoveepuhastisse, milles puhastatakse ka Kärdla linna reovesi. Rõösna reoveepuhasti rekonstrueeriti osaliselt 2009. aastal (rajati sette töötlemise väljakud).

1.5 Kärkla linn

Kärkla linn paikneb Hiiumaa kirderannikul, territooriumi suurus on 4,5 km². Põhjast piirneb linn 2,9 km ulatuses Tareste lahega ja maismaal Pühalepa vallaga. Kärkla on roheline mereäärne linn erivanuselise ja erikõrgusega haljastusega, paljude kraavide ja ojadega. Ojadest suuremad on Nuutri jõgi, Kammioja ja Liivaoja. Kärklale omane väike asustustihedus ja vähem intensiivne majandustegevus tagavad hea keskkonnaseisundi. Loodusele avaldatav reostussurve on minimaalne. Linna piiresse jäävad rannaalad on võsastunud ja roostunud.

Kärklal elab umbes kolmandik Hiiumaa elanikest. Asustustihedus on 890 in/km². Linn on Hiiumaa maakonna keskus, siia on koondunud enamus Hiiumaal paiknevaid riigistruktuuri asutusi ning suur hulk kaubandus-, teenindus- ja transpordiettevõtteid. Kärkla on ka oluline turismi-keskus, suvekuudel kasvab linna elanikkond kuni 2-3 kordseks. Jäätmetekke seisukohalt on olulisemateks ettevõtete tüüpideks plastitööstused, ehitusfirmad, SA Hiiumaa Haigla.

Kärkla linnas elab 01.01.2011. aasta elanike registri seisuga 3684 elanikku. Pool linna elanikest elab kortermajades. Peamised kortermajade piirkonnad asuvad linna põhja, ida ja kagu osas.

Kärklal on mitmeid olulisi sotsiaalvaldkonna asutusi - SA Hiiumaa Haigla, Kärkla Perearstid OÜ ja 3 stomatoloogia erapraksist. Linnas on 4 apteeki, tegutseb eakate päevakeskus, jm.

Kärkla linna puhul on tööhõives iseloomulik avaliku sektori küllalt kõrge osakaal, mis on peamiselt tingitud riigiasutuste koondumisest maakonnakeskusesse. Arengukava kohaselt on avaliku sektori alla liigitatud Kärkla linna eelarveliste asutuste töötajad (õpetajad, lasteaiakasvatajad, linnavalitsuse töötajad).

Ettevõtluskeskkonnas on suurimad tegevusvaldkonnad teenindus, nõustamine, konsultatsioonid (140 ettevõtet); kinnisvaraala tegevus (72); põllu- ja metsamajandus, kalandus (70) ning kaubandus (50). Tootvas tööstuses on 30, ehitust 31, veondust ja laondust 25, majutust ja toitlustust 20 ettevõtet. Linn on arenenud Heltermaa suunas. 2008.a ehitati Kärklasse HTÜ Tormi Konsum. Samal aastal ehitati linnapiirile (Pühalepa vald) supermarket Selver. 2010 a. suvel avati Kärklal Rimi Eesti Food AS Säästumarket.

2. Jäätmekava õiguslik taust

2.1 Jäätmekäitlust reguleerivad õigusaktid

Peamiseks õigusaktiks, mis reguleerib Eesti Vabariigis jäätmetega seonduvat, on jäätmeseadus. Jäätmeseadus on pidevas muutumises. 2004. aastal võeti vastu uus ja põhjalikult muudetud jäätmeseadus. Seda tingis jäätmehoolduse kiire areng ja samuti vajadus tagada täielik kooskõla EL õigusaktidega (jäätmepõletustehase, romusõidukite, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete alased direktiivid). Aastatel 2003–2006 oli erilise tähelepanu all meetmete rakendamine uute jäätmealaste õigusaktide elluviimiseks, sh jäätmete taaskasutamise edendamine ja uute, keskkonnanõuetele vastavate käitluskohtade rajamine. Samuti tootja vastutuse rakendamine teatud jäätmevoogudele nagu pakendid ja pakendijäätmed, probleemtoodete jäätmed - elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed, romusõidukid ja vanarehvid.

Jäätmeseaduse kohaselt ei tohi prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulgas biolagunevaid jäätmeid olla:

- Üle 45 massiprotsendi alates 16. 07. 2010. a.;
- Üle 30 massiprotsendi alates 16. 07. 2013. a.;
- Üle 20 massiprotsendi alates 16. 07. 2020. a.

Prügilasse sattuvate jäätmete koguse vähendamiseks võeti vastu keskkonnaministri 16. jaanuari 2007 määrus nr 4 *Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused*. Selle määrusega kehtestati :

- sortimata olmejäätmete vastuvõtu ja ladestamise keeld kõikidele prügilatele alates 1.01.2008;
- nõue korraldada olmejäätmete sortimise ja liigiti kogumise võimalused tekkekohas.

2010. a. juulis jõustunud jäätmeseaduse muudatustega täpsustati probleemtoodete käitlemise korraldust – peamiselt kuidas toimub probleemtoodete kogumisel, taaskasutamisel ja edasisel käitlemisel tekkinud kulude katmine ja sellealane järelevalve. Lisaks täiendati korraldatud jäätmeveo tingimusi (korraldatud vedu hõlmab lisaks segaolmejäätmetele nende sortimisjäakide ja tekkekohas liigiti kogumisel tekkinud jäätmete kogumise ja veo, kohaliku omavalitsuse üksus informeerib kirjalikult jäätmevaldajat päevast, mil ta on liitunud korraldatud jäätmeveoga, jms) ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduseeskirja koosseisu reguleerivaid sätteid ja järelevalve korraldust. Jäätmeseaduse § 119 lg 3 alusel teostab kohaliku omavalitsuse üksus pidevat järelevalvet jäätmehoolduseeskirja täitmise üle oma haldusterritooriumil.

1.01.2011 jõustuvad jäätmeseaduse sätted käsitlevad korraldatud jäätmeveo hanketingimuste täpsustusi (§1 lg 5: jäätmekäitlusega seotud teenuste tellimisele kohaldatakse riigihangete seaduses sätestatud, arvestades käesoleva seaduse erisusi, § 67: jäätmevedaja valik) ja jäätmevedajalt tasuta jäätmevaldajate registri pidamiseks vajalike andmete saamist (§ 71¹ lg 2). § 119 lg 8 sätestab, et järelevalvet teostaval isikul on õigus teha käesoleva seaduse täitmise tagamiseks ettekirjutusi. Nende täitmata jätmisel võib rakendada sunnivahendeid asendus-täitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras (ülemmääraks 32 000 €).

Tabelis 1 on esitatud ülevaade peamistest jäätmeseadusest tulenevatest kohaliku omavalitsuse üksuse õigustest ja kohustustest. Tabelis ei ole sõna-sõnalt ümber kirjutatud pikemaid protseduure hõlmavaid tegevusi nagu jäätmekava koostamine, avalikustamine ja vastuvõtmine ning korraldatud olmejäätmevedu. Viidatud on olulisematele muudatustele.

Tabel 1. Jäätmeseadusest tulenevad õigused ja kohustused omavalitsusele

Jäätmeseadus	Kohaliku omavalitsuse ülesanded
§ 12 lg 2	Jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil korraldavad omavalitsusorganid.
§ 31 lg 1 ja 2	Kohaliku omavalitsuse organ korraldab jäätmete sortimist, sealhulgas liigiti kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Sortimisel eraldatakse taaskasutatavad jäätmed ning ohtlikud jäätmed ülejäänud jäätmetest, kui see on tehniliselt teostatav ja sellega ei kaasne ülemääraseid kulutusi.
§ 39; 42;; 55-59	Jäätmekava koostamine, jäätmekava sisu, jäätmekava avalikustamine ja vastuvõtmine.
§ 43 lg 3	Jäätmekava ajakohastamine: Kui riigi jäätmekava ajakohastamise käigus tehtud muudatused käsitlevad kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava, ajakohastatakse kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava ühe aasta jooksul ajakohastatud riigi jäätmekava kinnitamisest arvates.
§ 44 lg 3	Keskonnaminister ja kohaliku omavalitsuse üksus võib nõuda isikult, asutuselt ja tootjate ühenduselt tema jäätmealase tegevuse kohta teavet tasuta, kui see on vajalik jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks.
§ 44 lg 4	Kohaliku omavalitsuse üksus võib nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt isikult, asutuselt ja tootjate ühenduselt käesoleva seaduse § 39 lõikele 3 vastava jäätmekava koostamist oma kulul ning esitamist, kui see on vajalik kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks.
§ 44 lg 5	Keskonnaminister ja kohaliku omavalitsuse üksus on kohustatud säilitama jäätmekava koostamise käigus kogutud teabe seaduses sätestatud korras.
§ 65 lg 2	Kohaliku omavalitsuse organid korraldavad oma haldusterritooriumil kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja nende üleandmist jäätmekäitlejatele (välja arvatud tootjavastutuse korral).
§ 66-69	Korraldatud jäätmevedu. Allpool on toodud olulisemad muudatused ja nende jõustumise aeg:
§ 66 lg 1 ¹	Jäätmeveo võib korraldada selliselt, et jäätmeid vedava ettevõtja ainsaks kliendiks ja temale tasu maksjaks on kohaliku omavalitsuse üksus või viimase poolt volitatud mittetulundusühing. Sellisel juhul lasub jäätmevaldajate üle arvestuse pidamise ning nendega arveldamise kohustus kohaliku omavalitsuse üksusel või viimase volitatud mittetulundusühingul. [19.07.2010]
§ 66 lg 2	Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab oma haldusterritooriumil olmejäätmete, eelkõige prügi ehk segaolmejäätmete, nende sortimisjääkide ja olmejäätmete tekkekohas liigiti kogumisel tekkinud jäätmeliikide kogumise ja veo. Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka teisi olmejäätmete liike või muid jäätmeid, kui see on vajalik käesoleva seaduse nõuete täitmiseks või seda tingib oluline avalik huvi. [19.07.2010]
§ 66 lg 4 ja 5	Jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, veopiirkonnad, vedemise sagedus ja aeg ning jäätmeveo teenustasu suuruse määramise kord kehtestatakse valla- või linnavolikogu määrusega. Jäätmeveo teenustasu peab olema piisav, et katta jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega seotud kulud [19.07.2010]
§ 67 lg 1	Korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja leidmiseks korraldab kohaliku omavalitsuse üksus iseseisvalt või koostöös teiste kohaliku omavalitsuse üksustega teenuste kontsessiooni lähtuvalt riigihangete seaduses sätestatust. [1.01.2011]

§ 69 lg 1 ¹	Kohaliku omavalitsuse üksus informeerib kirjalikult jäätmevaldajat päevast, mil ta on liitunud korraldatud jäätmeveoga. [19.07.2010]
§ 135 lg 3	Jäätmevaldajaks jäätmeseaduse §-de 66–69 tähenduses loetakse ka suvila, elu- või äriruumina kasutatava ehitise või korteri kui vallasasja omanik või valdaja. [19.07.2010]
§ 70	Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise. Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist.
§ 71	Jäätmehoolduseeskiri jäätmehoolduse korraldamiseks kohaliku omavalitsuse üksuses, kehtestatakse volikogu määrusega.
§ 71 ¹	Kohaliku omavalitsuse üksus asutab määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestab registri pidamise korra. Kohalikul omavalitsusel on õigus saada tasuta teavet jäätmeveo piirkonnas tegutsevalt jäätmevedajalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud registri andmete kohta. [1.01.2011]
§ 79	Kohalik omavalitsus esitab kümne tööpäeva jooksul pärast jäätmeloa taotluse saamist loa andjale oma arvamuse jäätmeloa taotluse kohta.
§ 117 lg 3	Keskkonnaministril ja keskkonnajärevalve asutusel on õigus saada toodete valmistajalt või sissevedajalt ning valitsusasutuselt või valla- ja linnavalitsuselt andmeid Eestis valmistatavate või Eestisse sisseveetavate toodete ja nende valmistamisel kasutatavate ainete ning neist tekkivate jäätmete ja nende käitluse kohta.
§ 119 lg 1, 3, 3 ¹	Järelevalvet käesolevast seadusest tulenevate nõuete täitmise üle teostab Keskkonnainspeksioon ja kohaliku omavalitsuse üksus või asutus keskkonnajärelevalve seaduses sätestatud korras. Kohaliku omavalitsuse üksus teostab pidevat järelevalvet jäätmehoolduseeskirja täitmise üle oma haldusterritooriumil. Järelevalve jäätmete kogumise ja veoga seotud tegevuse üle hõlmab kogutavate ja veetavate jäätmete päritolu, liiki, kogust ja sihtkohta.
§ 128 lg 4	Keskkonnasaastuse likvideerimine: Kui saastajat ei ole kindlaks tehtud ühe aasta jooksul jäätmete keskkonda viimise asjas süüteomenetluse alustamisest arvates, samuti juhul, kui jäätmete ja saastuse likvideerimisega ei ole võimalik keskkonnakaitselistest kaalutlustest lähtuvalt viivitada, korraldab jäätmete käitlemise ja saastuse likvideerimise keskkonnajärelevalve asutuse või kohaliku omavalitsuse üksuse või kohaliku omavalitsuse asutuse ettekirjutuse alusel maa omanik, kellele kuuluval maal jäätmed või saastus asub.
§ 128 lg 6	Kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole oma haldusterritooriumil sisse seadnud korraldatud jäätmevedu, kuigi tal oli see kohustus, või käesoleva seaduse §-s 71 ¹ sätestatud registri andmetel on üle 2 protsendi jäätmevaldajatest väljaspool olmejäätmete kogumissüsteemi, kannab see kohaliku omavalitsuse üksus tavajäätmete ning nendest põhjustatud saastuse likvideerimise kulud.
§ 135 lg 2	Kohaliku omavalitsuse üksusele, mille haldusterritooriumil elab vähem kui 1500 inimest korraldatud jäätmeveo korraldamise kohustus jäätmeseaduse §-de 66–69 tähenduses ei laiene.

Pakendi ja pakendijäätmete taaskastutussüsteem peab olema kohaliku omavalitsuse tasandil korraldatud selliselt, et saavutatakse pakendiseaduses toodud pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse eesmärgid ja kehtestatud sihtarvud ning jäätmeseaduses sätestatud jäätmekäitluse üldised eesmärgid. Pakendiseadus sätestab pakendile ja pakendi kasutamisele esitatavad üldnõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmete taaskastutussüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest.

Vastavalt pakendiseaduse § 36 lg 2 peab alates 1.01.2009 pakendijäätmeid taaskasutama vähemalt järgmistest mahtudes:

- 1) pakendijäätmete kogumassist vähemalt 60 % kalendriaastas;
- 2) pakendijäätmete kogumassist ringlussevõetuna vähemalt 55 % ja mitte rohkem kui 80 % kalendriaastas.

§ 36 lg 3 sätestab eeltoodud taaskasutamise sihtarvude täitmiseks pakendiettevtjale nõuded eri liiki pakendimaterjalide taas-kasutamiseks kalendriaastas vähemalt järgmises ulatuses:

- 1) 70 % klaasijäätmete kogumassist ringlussevõetuna;
- 2) 70 % paberi- ja kartongijäätmete kogumassist, kusjuures 60 % kogumassist ringlussevõetuna;
- 3) 60 % metallijäätmete kogumassist ringlussevõetuna;
- 4) 55 % plastijäätmete kogumassist, kusjuures 45 % plastijäätmete kogumassist ringlussevõetuna ja 22,5 % uuesti plastiks töödelduna;
- 5) 45 % puidujäätmete kogumassist, kusjuures 20 % kogumassist ringlussevõetuna.

Muu pakendimaterjal tuleb taaskasutada võimalikult suures koguses vastavalt olemasolevatele tehnilistele võimalustele ja majanduslikule põhjendatusele (§ 36 lg 4). Ettevõtjad võivad volitada taaskasutusorganisatsioone oma pakendiseaduse kohustuste täitmiseks.

Pakendiseaduse § 17¹ sätestab nõuded pakendijäätmete kogumiskohtadele, kus avalikkus saab pakendijäätmed üle anda. Tagatisrahata pakendi jäätmete kogumisel peab taaskasutusorganisatsioon tagama, et kogumiskohtade tihedus oleks sõltuvalt asustustihedusest järgmine:

- 1) tiheasustusega ala rohkem kui 1000 elanikku/km² – vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 500 meetri raadiuses;
- 2) tiheasustusega alal rohkem kui 500 elanikku/km² – vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 1000 meetri raadiuses;
- 3) kui asustustihedus on alla 500 elaniku ühel ruutkilomeetril – kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates, arvestusega üks kogumiskoht 500 elaniku kohta.

Pakendiseaduse 15.03.2010 jõustunud muudatusega täpsustatakse, et eeltoodud tingimuste täitmise hindamisel arvestatakse ainult neid tagatisrahata pakendi jäätmete kogumiskohti, mis on suunatud ja kättesaadavad avalikkusele. Igas kogumiskohas peab olema tagatud kõigi pakendimaterjali liikide kogumine.

Kohaliku omavalitsuse organ peab võimaldama taaskasutusorganisatsioonidel neid tingimusi täita (pakendiseadus § 17 lg 2). Avalikkusele kättesaadavate kogumiskohtade asukoht, kogumiskonteinerite miinimumarv ja miinimummaht iga kogumiskoha kohta ning nende tühjendamissagedus lepitakse kokku taaskasutus-organisatsiooni ja kohaliku omavalitsuse organi vahel. Kohaliku omavalitsuse organiga kokkuleppel võib pakendijäätmete kogumist korraldada ka nende tekkekohal kogumisenä. Sel juhul võib kohaliku omavalitsuse organi nõusolekul vähendada pakendijäätmete kogumiskohtade tihedust ning kogumiseks ette-nähtud konteinerite arvu ja mahtu (§ 17 lg 4)

Kohaliku omavalitsuse üksusel on koordineeriv roll pakendi ja pakendijäätmete kogumisel:

- määrata kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestada need jäätmehoolduseeskirjas (§ 15 lg 1);

- kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas käsitleda eraldi pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse korraldust ning väljaarendamist ja seatud eesmärkide saavutamise meetmeid (§ 15 lg 2).

Lisaks on valla- ja linnavalitsus kohustatud teostama järelevalvet oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete tagasivõtmise, kogumise ja taaskasutamise üle (§ 26 lg 5) ja olema kohtuväliseks väärtegade menetlejaks, kui neid nõudeid ei ole täidetud (§ 33 lg 6).

Järelevalve korraldust täpsustab keskkonnajärelevalve seadus § 6 lg 1-4. Kohaliku omavalitsusüksuse volikogu kehtestatud keskkonnakaitse- ja -kasutusala otsuste järgimist kontrollivad volikogu selleks volitatud isikud või asutused, või kui neid ei ole määratud, valla- ja linnavalitsus. Kohalik omavalitsusüksus rakendab seadusega sätestatud abinõusid ebaseadusliku tegevuse tõkestamiseks ja kohustuslike keskkonnakaitseabinõude elluviimiseks.

2.2 Keskkonnastrateegia

Keskkonnastrateegia aastani 2030 on keskkonnavaldkonna arengustrateegia, mis juhindub Eesti säästva arengu riikliku strateegia "Säästev Eesti 21" põhimõtetest ja on katusstrateegiaks keskkonnakaitse valdkondlikele arengukavadele. Strateegia eesmärgiks on määratleda pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes samas keskkonnavaldkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele.

Keskkonnastrateegia põhimõteteks on säästva arengu edendamine, keskkonnakahjustuste ennetamine ja vältimine, jäätmehoolduse integreerimine teiste eluvaldkondade ja loodusvarade kasutamisega. Sellest lähtuvalt võib jäätmekäitlusmeetmed reastada pingeritta:

- jäätmetekke vältimine;
- tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
- jäätmete taaskasutamise laiendamine;
- jäätmetest tuleneva keskkonna saastamise vähendamine;
- jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine.

Jäätmete valdkonnas on välja toodud järgmised üldised Eesti suundumused:

- Suureneb olmejäätmete maht, kuid kuna samal ajal tegeldakse rohkem ka jäätmete sorteerimise ja taaskasutamisega, on prügilatesse ladestatavate jäätmete kogus stabiliseerumas ning pigem hakkab see järk-järgult vähenema.
- Inimeste keskkonnateadlikkuse suurenemine aitab kaasa jäätmete sorteerimise tõhusamale rakendamisele, mis vähendab ka jäätmete ohtlikkust.
- Väheneb ehitus- ja lammutusjäätmete ladestamine prügilasse, kuna majanduslikku kokkuhoidu silmas pidades on püsijäätmetele leitud muid rakendusi.
- Toodetes kasutatakse üha enam keskkonnasõbralikke ning lihtsasti taaskasutatavaid materjale.
- Põhimõtteid „tootja vastutab“ ning „saastaja maksab“ rakendatakse üha laiemalt.

- Prügilate keskkonnamõju väheneb, kuna vanad prügilad, mis ei vasta keskkonnakaitse nõuetele, suletakse ning uute ehitamisel kasutatakse keskkonnahoidlikke tehnoloogiaid.

Jäätmetekke valdkonnas on eesmärgiks aastaks 2030 tekkivate jäätmete ladestamise vähendamine 30% ning oluliselt vähendada tekkivate jäätmete ohtlikkust.

Jäätmetekke vähendamiseks on välja toodud järgnevad meetmed ja tegevussuunad:

- Jäätmekäitluse korraldamise pikaajaline kavandamine.
- Seire- ja järelevalvesüsteemi arendamine kontrolli tõhustamiseks jäätmevoogude ja jäätmehoolduse üle.
- Soodustuste, toetuste ja regulatsioonide süsteemi arendamine ja rakendamine jäätmetekke vähendamiseks ning jäätmete käitlemise arendamiseks (sh ladestusest tulenevate keskkonnamõjude vähendamiseks ja riskide vältimiseks).
- Ühiskonna keskkonnateadlikkuse tõstmiseks jäätmehooldust puudutavate kampaaniate ning teavitustöö läbiviimine nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil.

2.3 Riigi jäätmekava

Riigi jäätmekava 2008 – 2013 on kiidetud heaks Vabariigi Valitsuse 29. mai 2008. a korraldusega nr 234. Selle koostamise eesmärgiks on jäätmehoolduse arendamine riigi tasandil, järgides seejuures säästva tootmise ja tarbimise põhimõtteid. Hetkel kehtiva jäätmekava põhieesmärk on jäätmete ladestamise vähendamine, jäätmete taaskasutamise suurendamine ning tekkivate jäätmete ohtlikkuse vähendamine, et negatiivne mõju keskkonnale oleks minimaalne. Üleriigiline jäätmekava on aluseks omavalitsuste jäätmekavade koostamiseks.

Riigi jäätmekava haarab ajavahemiku, kus toimuvad olulised muudatused, mis on seotud prügilate sulgemise ja nende korrastamisega – alates 16.07.2009 ei tohi jäätmeid ladestada nõuetele mittevastavatesse prügilatesse; 16. juuliks 2013. a peavad ladestamiseks suletud prügilad olema vastavalt nõuetele korrastatud. Samuti on oluline otsustava läbimurde saavutamine biolagunevate jäätmete osatähtsuse vähendamisel prügilatesse ladestatavates olmejäätmetes (alates 16. juulist 2010. a ei tohi see olla üle 45 massiprotsendi ja alates 16. juulist 2013. a üle 30 massiprotsendi).

Üle-Eestilises kontekstis on Hiiumaa valdade jäätmetekke marginaalse tähtsusega, seetõttu on antud piirkonda üleriigilises jäätmekavas puudutatud võrdlemisi põgusalt. Loomulikult kehtivad ka Hiiumaa valdade kohta üleriigilises jäätmekavas erinevate jäätmeliikide käitluseks kavandatavad abinõud ja suundumused. Jäätmekava lisas 6 on lühidalt käsitletud Hiiumaa jäätmekäitluse olukord ning eesmärgid. Kuna Hiiumaal on seisuga 16. juuli 2009 suletud kõik ametlikud jäätmeladestusalad, on vajalik jäätmete maksimaalne sorteerimine ning ladestatavate jäätmete transport mandrile. Uut ladestusala Hiiumaale ei rajata, küll on aga ette nähtud jäätmekäitluskeskuse ja jäätmete kogumist toetavate jäätmejaamade rajamine.

3. Jäätmehoolduse iseloomustus

Jäätmekava koostamisel on algandmetena kasutatud peamiselt piirkonna jäätmetekitajate ja -käitlejate esitatud jäätmekäitluse statistilist aruandlust 2006.- 2009. aastal. Tekkivate jäätmekoguste analüüsimisel lähtuti Hiiumaa jäätmekavas ja riigi jäätmekavas ning erinevates uuringutes toodud arvestuslikest jäätmetekke näitajatest. Samuti kasutati Hiiumaa jäätmejaama esitatud andmeid.

3.1. Eelmise jäätmekava eesmärkide täitmine. Jäätmehoolduse peamised probleemid

Tabelis 2 on ülevaade eelmises jäätmekavas välja toodud probleemide lahendamisest-eesmärkide täitmisest – ära on toodud need probleemid, mille kohta saab järeldada, et jäätmehooldus on edasi arenenud ja eelmise jäätmekava eesmärgid täidetud.

Tabel 2. Eelmise jäätmekava lahendatud probleemid

Valdkond/probleem	Hinnang täitmise kohta
<u>Olmejäätmete sortimine tekkekohas:</u> olmejäätmete kohtsortimine toimub eelkõige klaaspakendi osas, plastpakendi kogumine on väheaktiivne, puuduvad vanapaberi üleandmiskohad	2006. a koguti Hiiumaal 181 tonni pakendi-jäätmeid, 2007. a. juba 400 tonni (eesmärk oli koguda pakendijäätmeid 275 t/a). 2009. aastal koguti ligikaudu 30 kogumispunktiga 426,706 tonni, klaas- ja plastpakendi jäätmed moodustasid valdava osa. Vanapaberit koguti 84,5 tonni.
<u>Ohtlike jäätmete ja probleemtoodete jäätmete kogumine</u>	
Elanikkonnalt kogutavate ohtlike jäätmete ja elektroonikaromu väike kogus	Ohtlike jäätmeid koguti elanikkonnalt 2008. a. 2,45 kg/in/a (eesmärk 2 kg/in/a). Elektroonikaromu koguti 2008. a. 51,9 tonni ehk 5 kg/in/a (eesmärk 2007. a. koguda 4 kg/in/a). Toimib ka mootorsõidukite ja nende osade (rehvid, õlid, akud) kogumine.
Ettevõtluse poolt käitlejatele üleantavate ohtlike jäätmete kogused on väikesed, eeldatavasti toimub antud jäätmete ebaõige käitlemine.	Lisas 2 toodud näitab ära ka ettevõtetelt kogutud ohtlike jäätmete kogused. Näiteks võeti 2008. a. võeti sadamates laevadelt vastu 117,5 t ja 2009. a. 85,6 t pilsivett. Muude veesõidukite pilsivee kogus oli vastavalt 12 t/a ja 2 t/a. Ettevõtted saavad ohtlikud jäätmed tasu eest üle anda Hiiumaa jäätmejaama.
<u>Elanikkonna hõlmamine korraldatud veosüsteemiga</u>	
Suures osas on hajaasustuse elanikkond väljas tsentraalsest jäätmekäitluskogemist	Alates 1. aprillist 2011 hakkab toimima korraldatud jäätmete vedu, 100 % on hõlmatud ka hajaasustuse elanikud.
Biolagunevate olmejäätmete käitlemine toimub eramutes kohapeal, puuduvad tsentraliseeritud käitluskohad	Eelistatud lahenduseks jääb biolagunevate jäätmete detsentraliseeritud käitlemine. 60-100 pere toidujäätmete vastuvõtuvõimsus olemas Hiiumaa jäätmekäitluskeskuses.

<u>Muud probleemid</u>	
Lahendamata on ehitus- lammutusjäätmete käitlus	Nende jäätmete vastuvõtt toimub Hiiumaa jäätmekaamas. Kogutud jäätmed suunatakse taaskasutusse (vajadusel eelnevalt sorditakse ja purustatakse)
Lahendamata on kalatööstuse jäätmete käitlus	Nõmba külla on rajamisel Hiiumaa loomsete jäätmete käitluskoht.
Reoveesette käitlus on puudulik.	Kärdla ja Kõrgessaare reoveepuhastite juures on võimalused sette stabiliseerimiseks ja kompostimiseks.
Kasutuses olevad prügilad ei vasta nõuetele ja tuleb sulgeda	2009. aastal suleti jäätmete vastuvõtuks Käina prügila, teised prügilad suleti juba varem..

Järgnevalt on toodud peamised Hiiumaa valdades toimuva jäätmekäitlusega seonduvad kitsaskohad (need olid probleemiks ka eelmises jäätmekavas):

- Toimiv jäätmete algarvestus ja statistiline töötlus ei anna täielikku ülevaadet tekkivate jäätmete kogustest, nende kohtsortimisest ja edasisest taaskasutamisest-kõrvaldamisest. Riiklikus jäätmestatistikas ei leia kajastamist kodumajapidamistes kohapeal taaskasutatavad või kõrvaldatavad jäätmed. Jäätmearuandluses valdavalt ei eristata segaolmejätmeid, pakendijätmeid, ohtlikke jätmeid tekitaja liigi kaupa (st kas need on pärit majapidamistest või ettevõtlusest). Seetõttu on prognooside tegemine raskendatud.
- Probleemiks on ka jäätmekäitlejate poolt täidetavates jäätmearuannetes toodavad määratlemata päritoluga jäätmed. Ligikaudu 50 % kogutud jäätmetest ehk 840 t/a kajastub statistikas üldise „Hiiumaa määratlemata vald“ nime all. Valdavalt on nii määratletud olmejätmeid, romusõidukeid ja ehitus- ning lammutusjätmeid.

3.2. Tekkivad jäätmete kogused ja nende käitlemine

Riiklikul statistikal põhinev tervikülevaade Hiiumaal 2008. a. ja 2009. a. käideldud jäätmetest on esitatud Lisas 2. Järgnevates peatükkides on vajadusel tehtud sellest väljavõtteid.

3.2.1 Olmejätmed

Olmejätmed on *jäätmeseaduse* kohaselt kodumajapidamisjätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed, olmejätmetes võib sisalduda nii tava- kui ohtlikke jätmeid. Tihtipeale märgitakse olmejätmete koosseisu ka teisi, omadustelt sarnaseid, kuid teistes tekkesfäärides tekkinud jätmeid.

Hiiumaal tegutses 2011. a. kevadeni kaks olmejätmeid koguvat ettevõtet – Veolia Keskkonnateenused AS ja Hiiu Autotrans OÜ. Teenust pakuti kogu saarel. Üldjuhul oli olmejätmete käitlusteenuse kasutamine tagasihoidlik: lisaks kortermajade elanikele ning ettevõtetele oli 2010. aasta sügiseks veolepingu sõlminud ca 20-30 % eramajapidamistest. Kasutavad olmejätmete käitlusteenust (seisuga). OÜ Hiiu Autotrans pakkus klientidele ka jäätmete äravedu jäätmekottide abil. Korraldatud jäätmeevo algus: 01. aprill 2011.

Olmejäätmete teke

2009. aastal koguti kogu Hiiumaalt statistika kohaselt 1 545 t olmejäätmeid, millest prügi ehk segaolmejäätmed moodustasid 1289 tonni. 2008. aasta statistika kohaselt oli see kogus ca 2 200 t olmejäätmeteks klassifitseeritud jäätmeid (sellest prügi 1948 tonni). Üldiselt on see arv olnud ka varasematel aastatel samas suurusjärgus (2006. a. 1973,5 tonni, 2007. a. 2031 tonni). Sarnaselt Eestiga on majanduslangus mõjutanud olmejäätmete teket – olmejäätmete teke on vähenenud 30 %, kogutud prügi osas oli langus 34 %.

Potentsiaalse jäätmetekke leidmisel võib kasutada eeldusi, et linna tüüpi asustusstruktuuriga (korterelamutes elab ligikaudu pool elanikkonnast) asulates tekib olmejäätmeid u 200 kg/a/elanik ning hajaasustuses 120...180 kg/a/elanik. Elanikkonna poolt tekitatavatele jäätmekogustele lisandub ettevõtetes tekkivad olmejäätmetega sarnased jäätmed, mida tekib sõltuvalt omavalitsusüksuse iseloomust u 120...180 kg elaniku kohta aastas (REC Estonia, 2003). Samas tuleb ka arvestada, et kõik tekkivad jäätmed ei satu käitlussüsteemi. Hinnanguliselt võib eeldada, et hajaasustuses käideldakse kohapeal kuni 50% tekkivatest jäätmetest (biolagunevate jäätmete kompostimine, paberi kasutamine tulealustuseks), maapiirkondade linnalise asustusega asulate puhul võib jäätmete kohapealse käitlemise osakaaluks kortermajade puhul hinnata 25% ning eramute puhul samuti kuni 50%.

Lisaks kohalikule elanikkonnale ja ettevõtlusele tekitavad jäätmeid ka saart külastavad turistid. Hiiumaa Turismiinfokeskuse hinnangul külastab saart aastas orienteeruvalt 120 000 turisti ning turistid viibivad saarel keskmiselt 3-4 päeva. Eeltoodust lähtudes võib saart külastavate turistide poolt tekitavaks olmejäätmete hulgaks hinnata orienteeruvalt 200-250 t/a. Turismindust tulenev jäätmete teke on ajaliselt varieeruv, vastavalt turismihooajale tekib ka jäätmeid eelkõige suvekuudel. Turistide tekitavad olmejäätmed peaksid kajastuma majutus- jt. teeninduste ettevõtete jäätmekogustes.

Kõiki nimetatud eeldusi arvestades oleks Hiiumaa valdade elanikkonnalt ja ettevõtlusest kogutavate olmejäätmete kogus ca 1 800 t/a (vt. tabel 3).

Tabel 3. Arvutuslik elanikkonnalt ja ettevõtlusest kogutav olmejäätmete kogus Hiiumaa valdades 2008 aasta andmete põhjal.

Vald	Jäätmete teke	
	t/a	kg/in/a
Emmaste	218	160
Kõrgessaare	247	187
Käina	484	218
Pühalepa	358	216
Kärdla linn	492	123
Kokku	1799	~170

Olmejäätmete eritekke näitajad varieeruvad eelkõige tulenevalt linnaliste asulate olemasolule ning korterelamutes elava elanikkonna osakaalule kogu valla elanikkonnast. Samuti mõjutab jäätmete teket ettevõtluse aktiivsus. Võib eeldada, et peamine osa elanikkonna poolt tekitatavatest olmejäätmetest pärineb valdade keskasulatest (vt Lisa 1).

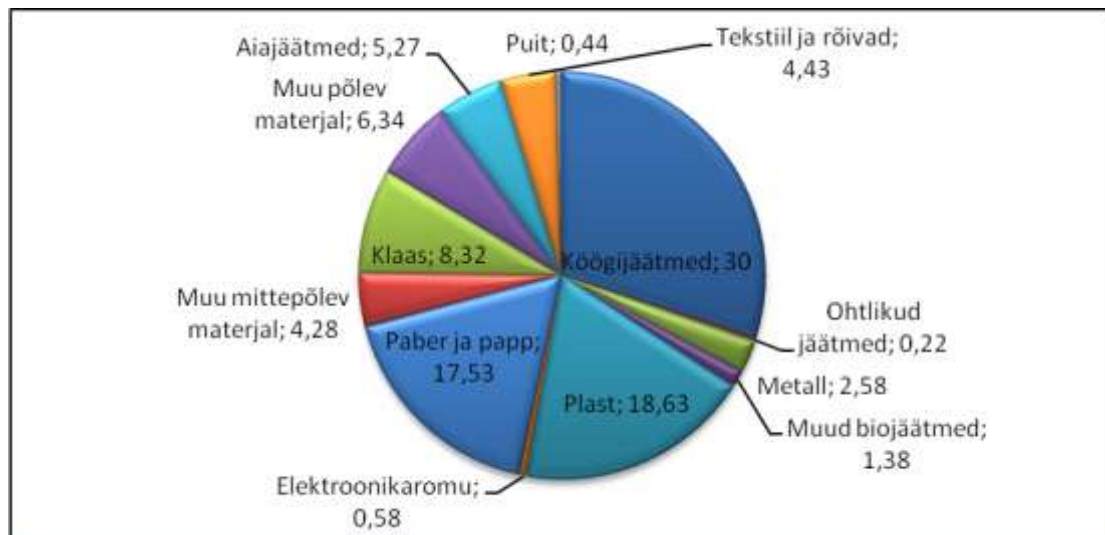
Eesti keskmine olmejäätmete (tegelikult kogumissüsteemiga hõlmatud jäätmed) oli 2008. a. tehtud uuringu põhjal 285 kg/a/elanik. Kuna olmejäätmete teke on sõltuv majandusarengust ja elaniku kohta moodustab Hiiumaa sisemajanduse koguprodukt (SKP) 58 % Eesti keskmisest. Ehk kogumissüsteemi jõudvate jäätmete kogus oleks SKP järgi keskmiselt 165 kg/a/elanik. Hiiu maakonnas oleks jäätmeid kogumissüsteemi jõudnud 1 720 tonni.

Arvestades ühelt poolt majanduslangust, teiselt poolt korraldatud veosüsteemi rakendamist, võib eeldada, et jäätmekava kehtivusperioodil on kogumissüsteemiga hõlmatav olmejäätmete hulk Hiiumaal kuni **2 000...2 500 t/a**.

Olmejäätmete koostis

Olmejäätmete koostise teadmine on oluline mitmest aspektist. Ühest küljest annab segajäätmete koostise teadmine ülevaate vaadeldavas piirkonnas tekkivate jäätmete taaskasutuspotentsiaalid, teisalt on segajäätmete koostist tarvis arvestada ladestatavate jäätmete nõuetele vastavusel hindamisel. Viimaste uuringute alusel (SEI-Tallinn 2008) Eestis ladestamisele suunatud olmejäätmete keskmine koostis on esitatud Joonisel 1. Bioloogiliste jäätmete (toidu- ja aiajäätmete, paberi, papi, puidu) osatähtsus on 50–60%, keskmiselt 56 %. Paber ja papp moodustavad 15...20% jäätmete üldkogusest. Põlevat materjali on 80-87 %, keskmiselt 84 %. Seejuures ei ole vahet, kas jäätmed on tekkinud linnas või maapiirkonnas.

Joonis 1. Eesti keskmine segaolmejäätmete liigiline koostis (massi%; SEI 2008)

Eesmärgid

Peamiseks eesmärgiks on korraldatud jäätmeveosüsteemi rakendamine, millesse hõlmatakse kõik olulised jäätmetekitajad. 01. aprillist 2011 toimiva korraldatud olmejäätmete veo süsteem hõlmab 100 % kõik jäätmetekitajad. Järgmise korraldatud veo hanketingimuste koostamisel arvestatakse 2...3 aasta vältel saadud kogemustega ja vajadusel tuuakse välja hajaasustuspiirkonnad ja üksikmajapidamised, mida korraldatud jäätmeveosse ei kaasata.

Teiseks ülesandeks on jäätmete liigiti kogumise edendamine. 2005.-2009. aastal koguti Hiiumaal liigiti 20...30 % olmejäätmetest (sh pakendijäätmed, aia- ja haljastusjäätmed). Lahuskogutava osa suurendamiseks tuleb rakendada ja edasi arendada kogumissüsteemi järgnevatele jäätmeliikidele (täpsemalt käsitletakse antud teemat järgnevates peatükkides):

- pakendijäätmed;
- suuremõõtmelised jäätmed
- probleemtoodete jäätmed, sh elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed;
- paberi- ja papijäätmed;
- ohtlikud jäätmed;
- biolagunevad jäätmed.

3.2.2 Pakendijäätmed

Pakendid ja pakendijäätmed on üheks olulisemaks aspektiks, millele on viimasel kümnendil jäätmehoolduse korraldamisel tähelepanu pööratud. 2003. a. koostatud uuringus „Pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemide analüüs. SEI-Tallinn, 2003“ järel dati, et Eestis turustatava kauba pakendi üldkogus on 150 000 tonni aastas. Erinevate jookide pakendid moodustavad kuni 25% kogu pakendikogusest. Sellest omakorda pea poole moodustab korduskasutuses olev klaaspudel, samas selle kasutus väheneb, kuna üha rohkem õlut jms jookke pakendatakse plastikpudelitesse. Sellest kogusest pakendist moodustus 120 000–130 000 tonni pakendijäätmeid (st. 86...92 % pakendist).

2008. a. koostatud SEI-Tallinn segaolmejäätmete koostise uuringu tulemustest hinnati üldiseks pakendimassi koguhulgaks 214 000 t/a ehk 160 kg/a elaniku kohta. Kuna pakendijäätmete teke on otseselt seotud tarbimisega, siis majanduslangusega kaasnes ka oluline pakendijäätmete tekke vähenemine 2009. aastal.

Taaskasutusorganisatsioonide tegevusaruannete järgi koguti 2009 a. Eestis pakendijäätmeid ~70 kg elaniku kohta ja taaskasutusse suunati ~70 %¹ kogutud pakendijäätmetest.

Pakendijäätmed segaolmejäätmetes

SEI-Tallinn uuringutulemuste põhjal arvatud Eesti keskmine pakendijäätmete sisaldus prügilasse ladestatavates segaolmejäätmetes on 34,5% (vahemik 31...42 %). Pakendijäätmetest moodustab kõige suurema osa plastpakend. Plastpakendist moodustas enamuse (keskmiselt 65%) nn pehme plast (kilekotid, pakkekile jms). Kõva plasti (plastpudelid, -karbid, -kaaned, -korgid jms) osakaal plastpakendist oli keskmiselt 35%. Klaaspakend ning paber- ja papp-pakend moodustasid ligikaudu võrdse osa pakendijäätmetest. Tagatisraha alla kuuluvate pakendite osakaal oli uuritud proovides väga väike. See viitab asjaolule, et tagatisrahasüsteem toimib hästi.

Eraldi kogutud segapakendijäätmete koostis

SEI-Tallinn 2008. a. tehtud segapakendijäätmete sortimisuuringu tulemused viitavad, et peamiste pakendiliikide – klaas ja plast – osakaal on piirkonniti vägagi varieeruv ja seda nii konteinerites kui jäätmejaamades. Paber- ja papp-pakendi osakaal sõltub tõenäoliselt suuresti sellest, kas toimub paberi- ja papijäätmete eraldi kogumine. Kui jah, siis nende osakaal on 1-4 %, kui ei siis 17 %. Maapiirkondades on oluliselt väiksem metallpakendite osakaal kui väikelinnades, vastavalt 0,5-2 % ja 3-6 %. Puitpakendeid konteineritesse reeglina ei satu. Pakendikonteineritesse pannakse 1...10 % muid jäätmeid.

¹ Siin ja edaspidi iseloomustatakse jäätmete koostist massiprotsentides

Pakendijäätmete kogumine Hiiumaal

Hiiumaa valdadesse paigaldatud pakendikonteinerite asukohad ning kogutud jäätmete kogused on toodud tabelis 4.

Tabel 4. Olemasolevad pakendite kogumiskonteinerid Hiiumaa valdades ning kogutud pakendi kogused 2008. a (vastavalt jäätmetatistikale)

Vald	Papp ja vanapaber		Segapakend	
	Konteinerite asukohad	Koguti, t/a	Konteinerite asukohad	Koguti, t/a
Emmaste	Jausa Sõru sadam Sõru pood Valgu parkla Nurste pood Emmaste parkla	16,9	Valgu parkla Jausa Sõru sadam Sõru pood Nurste pood Emmaste parkla	125,6 (koos plasti- tööstuse jäätmetega)
Kõrgessaare	Kõpu IK Luidja kauplus Kõrgessaare A&O kauplus Lauka söökla	16,9	Kõpu IK Luidja kauplus Kõrgessaare A&O kauplus Lauka söökla Kõpu tuletorn Kõrgessaare Tervisemaja parkla	37,1
Käina	Paber-papp Käina Konsum Käina kool Mäe tn elamud Nõmme elamud	27,7	Käina Konsum Käina tankla Mäe tn elamud Nõmme elamud Ambulatoorium Männamaa Kassari Hooajal Orjaku sadam	56,84
Pühalepa	Suuremõisa Lõpe Salinõmme sadam Heltermaa sadam Tõrvanina rand, Vilivalla peatus, Nõmba peatus, Hellamaa Perekeskus 2011 püstitatakse: Sarve bussipeatus Tubala bussipeatus	16,9	Suuremõisa (2 tk) Lõpe Salinõmme sadam Heltermaa sadam Tõrvanina rand Vilivalla bussipeatus, Nõmba bussipeatus Hellamaa perekeskus Sarve bussipeatus Tubala bussipeatus	55,5
Kärdla	Pae tänav 10/12 Nuutri 13 Kabeli/Väike-Liiva ristmik Väike-Tiigi Tormi tänav 2 Kaare tn parkla Heltermaa mnt 21 Vabaduse tn 9 parkla Turuplats Leigriväljak Kirikuparkla Sireli tänav	16,9	Pae tänav 10/12 Kabeli-Väike-Liiva ristmik Väike-Tiigi Tormi tänav 2 Kaare tn parkla Vabaduse tn 9 parkla Turuplats Leigriväljak Kirikuparkla	133,8
Kokku	--	84,5	--	408,8

Valdava osa segapakendist moodustavad klaaspakend ja plastpakend. Paberpakendeid kogutakse koos vanapaberiga. 2008. a. koguti pakendijäätmete kogumissüsteemiga ~438,5 tonni jäätmeid, mis moodustab ~58 % Eesti keskmisest ja 42 kg/a elaniku kohta. 2009. a. kogus oli 426,706 tonni. Kui arvestada, et Hiiumaa sisemajanduse koguprodukt elaniku kohta moodustab ~58 % Eesti keskmisest, siis keskmiselt suudeti kokku koguda 45-50 % tekkinud pakendijäätmetest. Klaaspakend moodustab ca 30 % kogutud jäätmetest.

Pakendijäätmete tekke prognoos

Arvestades vahepealset majanduslangust, võib eeldada, et jäätmekava kehtivusperioodil ei ületa tekkivate pakendijäätmete kogus 500 t/a.

Eesmärgid

Eesmärgiks on pakendite kogumissüsteemi edasine efektiivistamine, sh väiksemate külade hõlmamine pakendijäätmete kogumissüsteemiga. Konteinerite paigaldamise asemel kaaluda hajaasustuses koostöös korraldatud jäätmeveo süsteemiga ja taaskasutusorganisatsioonidega pakendikoti süsteemi rakendamist.

3.2.3 Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. Nendeks on orgaanilised jäätmed, mis lagunevad bakterite, mikroorganismide ja seente toimel. Siia rühma kuuluvad paberi- ja papijäätmed, köögijäätmed, aia- ja haljastusjäätmed. Prognoositavas olmejäätmete voos võib neid olla 1 200 tonni. Jäätmestatistika järgi koguti 2006.-7. a. Hiiumaal eraldi 15...26 t/a aia- ja haljastusjäätmeid, lisaks ~85 t/a paberi- ja papijäätmeid (25 % arvestuslikust kogusest), kokku ~100 t/a ehk 8 % eeldatavalt tekkivast kogusest. 2008. a. oli summaarne kogus sama, kuid 2009. a. statistikas neid jäätmeid enam ei kajastu – tõenäoliselt arvestati kõik paberi- ja papijäätmed pakendina.

Biolagunevaid jäätmeid tekib nii korterelamute piirkonnas kui ka hajaasustuses, kuid oluline osa biolagunevad jäätmed käideldakse hajaasustuses kohapeal (toidujäätmete kasutamine loomatoiduks, kompostimine).

Lisaks tekib biolagunevaid jäätmeid ettevõtluses (sh. toitlustamise ja turismindusega seonduvad ettevõtted, puidutööstuse, põllumajanduse- ja kalatöötlemise jäätmed) ja reovee käitlemisel (vt. ptk. 3.2.6).. Ühiskondlikelt haljasaladelt (pargid, kalmistud) tekib haljastusjäätmeid.

Eesmärgid

Vanapaberi ja papi kogumise efektiivistamine elanikkonnalt. Edendada tuleb ka vanapaberi kogumist valla asutustest ning lasteasutustest ning ettevõtluses.

Kompostitavate jäätmete osas propageeritakse tekkekohas käitlemist, sh kortermajade puhul. Eelmise jäätmekava pilootprojekt rajada kortermajade rühmale köögijäätmete eraldi kogumise ja kompostimise võimalus käivitatakse juhul, kui kortermajade elanikud selleks ise soovi avaldavad (see nõuab distsipliini ja koostööd jäätmetekitajatelt, kui paigaldada komposter elamute juurde või regulaarset äravedu, kui nähakse ette tsentraalne taaskasutamine).

Võimalus köögijäätmete tsentraalseks taaskasutamiseks on ka Hiiumaa jäätmejaama kompostris, kuid korraldatud jäätmeveoga neid ei hõlmata (jaamas

on võimsust 60-100 pere toidujäätmete vastuvõtuks), st reaalselt toovad sinna oma biolagunevaid jäätmeid suuremad jäätmetekitajad, kaasa arvatud toitlustamisega seotud ettevõtted, kui veterinaarnõudeid arvestades ei ole kasutamine loomasöödana võimalik.

Ühiskondlike haljasalade hooldamisel tekkivate jäätmete käitlemisel on eesmärgiks suunata need 100% ulatuses taaskasutusse (kompostimine).

3.2.4 Ohtlikud jäätmed. Probleemtoodete jäätmed

Ohtlikeks jäätmeteks on jäätmed, mis võivad kahjuliku toime tõttu olla ohtlikud tervisele, varale või keskkonnale. Jäätmete määramisel ohtlike jäätmete lähtutakse jäätmete päritolust, ohtlike ainete sisaldusest ning selle kahjulikust toimest. Enamlevinud ohtlikeks jäätmeteks on mitmesugused vanaõlid ning õlidega saastunud materjalid, akud ja patareid, värvi-, laki- ja liimijäätmed, kemikaalijäägid jmt.

Elanikkonnal tekkinud ohtlike jäätmete kogumiseks on Hiiumaal antud välja jäätmeload Hiiu Autotrans OÜ, AS Veolia Keskkonnateenused, AS EcoPro, AS Epler&Lorenz ja OÜ Hiiumaa Prügila. Hiiumaal ei toimu kogutud ohtlike jäätmete edasist käitlemist (va. pilsivee separeerimine, mis toimub Suursadamas /Hiiu Autotrans OÜ/ ning reostunud pinnase kompostimine Hiiumaa jäätmejaamas. Kogutud jäätmed sorteeritakse ning pakendatakse ning transporditakse mandrile.

Lähtudes seadusandlusega paika pandud ohtlike jäätmete käitlemise kontseptsioonist on kodumajapidamistes ning ettevõtluses tekkivate ohtlike jäätmete käitluskeemid erinevad. *Jäätmeseaduse* kohaselt on omavalitsusel kohustus korraldada kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete (välja arvatud tootjavastutusega hõlmatud probleemtoodete jäätmed) kogumine ja üleandmine käitlejale. Kõikides omavalitsustes on 2 statsionaarset ohtlike jäätmete kogumispunkti. Kogumispunktid asuvad Emmastes, Käina, Kõrgessaares, Suuremõisas, Orjaku sadamas ning Lehtma sadamas ja Kärklas Sõnajala tänaval ning Sadama tn-l. Kogumiskohtades toimub jäätmete vastuvõtt eelkõige töö ajal, jäätmete üleandmine toimub vastava isiku (naabruses asuva ettevõtte töötaja vmt) juhendamisel. Samuti korraldatakse ohtlike jäätmete kogumisringe üks kord aastas. Elanikkonnalt kogutud ohtlike jäätmete kogused valdade kaupa on toodud tabelis 4. 2008. a. koguti Hiiumaal elanikkonnalt kokku 25,564 tonni ohtlike jäätmeid ehk 2,45 kg elaniku kohta aastas (eelmise jäätmekava eesmärk oli 2 kg). Väikelinnades ja maapiirkondades on ohtlike jäätmete osakaaluks olmejäätmes hinnatud 1-2% (REC Estonia, 2003). Sellest lähtudes tekiks Hiiumaal kokku orienteeruvalt 30 t/a olmelise päritoluga ohtlike jäätmeid.

Tabel 5. Elanikkonnalt 2008. aastal kogutud ohtlikud jäätmed (KOV statistika)

	Emmaste	Kõrgessaare	Käina	Pühalepa	Kärkla
Akud, t	2,7	2,7	3,6	2,9	6
Elavhõbedalambid, t	0,06	0,05	0,09	0,08	0,2
Ravimid, t	0,028	0,028	0,028	0,038	0,042
Õlifiltrid, t	0,010	0,020	0,010	0,040	0,340
Värvid, lakid, liimid, t	1,1	1,1	1,5	1,1	1,8

Lisas 2 oleva statistika järgi koguti 2008. a. elanikelt ohtlike jäätmeid (kood 20 01 xx): happed 0,32 t, leelised 0,14 t, pestitsiidid 1,045 t, Hg-lambid: 0,497 t, värvid jm 6,74 tonni, patareid-akud: 0,605 t, sortimata ravimikogumid 0,219 t.

Suure osa kogutud ohtlikest jäätmetest moodustavad probleemtoodete jäätmed. Probleemtoodeteks on: 1) patareid-akud; 2) mootorsõidukid ja nende osad – romusõidukid; 3) elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad; 4) rehvid.

2008. a. koguti külmikuid (klorofluorosüsivesinikke sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud seadmed, kood 20 01 23*) 21,4 t, 2009. a. 21,3 t. Muid ohtlike osi sisaldavaid elektri-ja elektroonikaseadmeid koguti 2008. a. 20,8 t, 2009. a. 18,1 t. Tavajäätmeteks klassifitseeritud elektroonikaromu koguti vastavalt 9,7 t/a ja 4,47 t/a. Kokku teeb see 2008. a. 51,9 tonni ehk 5 kg/in/a (eelmise jäätmekava eesmärk oli 2007. aastaks koguda 4 kg/in/a).

Mootorsõidukeid ja nende osi koguti 2008.a. järgmiselt: vanarehve 77,6 t (eelmisses jäätmekavas prognoositi teket kuni 80 t/a), romusõidukeid 295 t (16 01 04* + 16 01 06), pliiakusid 18,1 t, õli sisaldavaid jäätmeid ja õlifiltreid 4,38 t. 2009. a. kogused olid oluliselt väiksemad – nt romusõidukeid koguti ~85 t.

Eesmärgid

Jätkata ohtlike jäätmete kogumist olemasolevates kogumiskohtades ja kord aastas toimuvate kogumisringidega. Efektiivistada ohtlike jäätmete kogumist probleemtoodete kogumisvõrgustikuga ühitamise kaudu.

Elektroonikajäätmete kogumine toimib koos ohtlike jäätmete kogumisega kõikides Hiiumaa omavalitsusüksustes.

Jätkata romusõidukite ja rehvide kogumist koostöös Rehviidu ning teiste tootjavastutusorganisatsioonidega. Ohtlike ained sisaldavad romusõidukid suunata käitlemiseks üksnes keskkonnakaitseõuetele vastavasse ning vastavat jäätmeluba ja ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavasse käitluskohta.

3.2.5 Ehitus- ja lammutusjäätmed

Ehitus- ja lammutusjäätmeid tekib väikelinnades ja valdades hinnanguliselt 150-300 kg/a elaniku kohta (REC Estonia, 2003). Sellest lähtudes võiks ehitus- ja lammutusjäätmete tekkeks Hiiumaa valdades hinnata kuni 3 000 t/a. Ehitus- ja lammutusjäätmete teke on ajaliselt vägagi varieeruv, suuremad kogused kaasnevad eelkõige suuremate tootmisobjektide rajamisega või kasutuselt välja jäänud hoonete lammutamisega. Peamise osa tekkivatest ehitus- ja lammutusjäätmetest moodustavad eelkõige mineraalsed materjalid (pinnas, betoon, tellised jmt), metallijäätmed, puidujäätmed ning ehituspraht. Ehitus- ja lammutusjäätmete teke sõltub olulisel määral majanduslikust olukorrast – kiire majanduskasvu perioodil on uute ehitiste rajamine ja vanade renoveerimine või lammutamine aktiivsem.

2006. ja 2007. aastal koguti 3 400-3 470 t/a ehitus-lammutusjäätmeid, samas ei ole statistika järgi eristatav, kui palju nendest tekkis eraisikutel, kui palju ettevõtluses. Eeldatavalt moodustas sellest suurema osa kivid ja pinnas (2008. aastal tekkis 1798 t, 2009. a. 18,6 t). Muudest selle rühma jäätmetest tekkis 2008. a. ja 2009. a. jäätmeid tabelis 6 toodud kogustes:

Tabel 6. Hiiumaal kogutud ehitus-lammutusjätmete kogused (välja arvatud kivid ja pinnas)

Jäätmed	2008 aasta (t/a)	2009 aasta (t/a)
rauda ja terast	489,9	257,6
muid metallijätmeid	99,05	12,96
segaprahti	817,0	214,7
tellised	150,0	1,46 + 1,28 t/a betooni
Puit	0,001	2,96
ohtlikud jäätmed	48,1	10,3
Kokku:	1604	501,3

Eesmärk

Suunata ehitus-lammutusjätmed maksimaalselt taaskasutusse. Nende jäätmete vastuvõtt toimub Hiiumaa jäätmejaamas. Kogutud jäätmed sortitakse, piisava hulga jäätmete kogunemisel tellitakse ehitus-lammutusjätmete purusti.

Ehitus- ja lammutusjätmete taaskasutusvõimalused, sh tekkekohas, on:

- Sorteeritud jäätmete taaskasutamine otseses ringluses;
- Telliste, puidu ja praakdetailide kasutamine väikeehitiste juures;
- Sortitud ja ohtlike aineid mittesisaldavate puidujätmete kasutamine kütusena või põletamine tekkekohas, kui see on heakorraeeskirjadega lubatud);
- Kasutamine täitematerjalina ehitistel/rajatistel, sh teede rajamisel.

3.2.6 Muud jäätmed

Pilsivesi

Pilsivesi tekib laevapõhja kondenseerunud vee segunemisel õlijääkidega. Õli sisaldus võib ulatuda kuni 12%, mistõttu kuulub pilsivesi ohtlike jäätmete hulka. 2008. a. võeti sadamates laevadelt vastu 117,5 t ja 2009. a. 85,6 t pilsivett. Muude veesõidukite pilsivee kogus oli vastavalt 12 t/a ja 2 t/a.

Kogukad jäätmed

Kogukateks jäätmeteks on oma tarbimisväärtuse minetanud või muudel põhjustel kasutuselt kõrvaldatud mööbel, pliidid jm majapidamistehnika. Üldjuhul on tegemist tavajätmetega, kuid osad neist võivad sisaldada ka ohtlike aineid (eelkõige külmkapid jm suuremõõtmelised elektriseadmed). Kogukad jäätmed tekitavad mõõtmete tõttu probleeme jäätmeveol ning ka edasisel käitlemisel.

Suurjäätmeid kogutakse nii valdade jäätmekogumispunktides kui kogumis-aktsioonidega (koos ohtlike ja probleemtoodete jäätmete kogumisega).

Reoveesete

Asulate reovee käitlemisel tekib mitmesuguseid jäätmeid (setted, muda). Nende eelistatud käitlemislahenduseks on reoveepuhasti juures stabiliseerimine ja kompostimine. Praegu on need käitlemisvõimalused olemas AS Kärkla Veevärk reoveepuhasti juures (Ranna 5, Kärkla; vastavalt jäätmeloale töödeldakse kuni 300 t/a olmereovee puhastusseteid, 12 t/a võresetet ja 5 t/a liivapüünisetteid) ja Kõrgessaares (jäätmeluba seisuga 18.03.2011 väljastatud ei ole).

Edasised tegevused: teiste suuremate asulate reoveepuhastite rekonstrueerimisel näha ette reoveesete käitlemise (stabiliseerimise,

kompostimise) võimalused või suunata reoveesete töötlemiseks Kärkla ja Kõrgessaare puhastite juurde – nende summaarne võimsus on piisav kõikide Hiiumaa puhastite sette käitlemiseks.

Tootmisjätmed

Hiiumaa valdades on tööstuslik tootmine võrdlemisi mitmekesine. Jäätmekäitluse aspektist võib pidada olulisemateks tööstusharudeks, puidutööstust, plastitööstust, samuti ka põllumajanduslikku tootmist ning kommunaalmajandust. Üksikute ettevõtetega on esindatud ka teisi tootmisharusid (laevaremont, elektrivalgustite tootmine, meditsiiniseadmete tootmine, õmblustööstus).

Arvestades, et ettevõtted korraldavad tootmises tekkinud jäätmete käitluse ise, ei anta siinkohal ülevaadet tekkinud jäätmete liigilisusest ja kogustest. Käina prügila sulgemisega tekkis probleem kalatöötlemisjätmete käitlemisega – neid käideldi Käina prügila matmisaugus, mis suleti koos prügilaga. Probleem laheneb Hiiumaa loomsete jäätmete käitluskoha valmimisega Nõmba külas.

Tervishoiu- ja veterinaarasutuste jätmed

Hiiumaal osutavad tervishoiu- ja veterinaarteenuseid haigla, perearstid, hooldekodud ja loomaarstid. Eeldatavalt käideldakse osa teenuse osutamisel tekkivaid jätmeid koos segaolmejäätmetega. Erikäitlust nõudvate jäätmete teke on väike, neid kogutakse kuni 0,2 t/a. SA Hiiumaa Haigla ruumides on nakkusohtlike jäätmete jäätmekäitluskoht.

3.3 Jäätmete käitlemine

3.3.1 Tegutsevad jäätmekäitlejad

Hiiumaal tegutseb kaks olmejäätmete veoettevõtet, kes pakuvad teenust kogu saarel – AS Veolia Keskkonnateenused ja OÜ Hiiu Autotrans. Lisaks segaolmejäätmete veole pakutakse ka teiste jäätmeliikide (sh. plast- ja klaaspakend, vanapaber, suuremõõtmelised jätmed, elektroonikaromu, ehitusjätmed jmt) vedu. Mõlemal ettevõttel on Kärklas jäätmete kogumise- ja esmase töötlemise (sortimine, pressimine) kohad.

Ohtlike jäätmete käitluslitsents ja jäätmeluba ohtlike jäätmete käitlemiseks on väljastatud AS Veolia Keskkonnateenused, OÜ Hiiu Autotrans, AS Epler & Lorenz ja AS Eco-Pro. Pilsivee käitlemisega tegelevad AS Saarte Liinid (Heltermaa ja Sõru sadamas) ja Hiiu Autotrans (Lehtma sadam, Suursadam ja Orjaku sadam). Metallijätmete kogumiseks on jäätmeluba OÜ-I Servik ning FIE-I Meelis Telvik.

3.3.2 Jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine

Säästva arengu printsiipe järgides on oluline võimalikult suures koguses juba tekkinud jätmeid taaskasutada, kui see on tehnoloogiliselt võimalik ning sellega ei kaasne ülemääraseid kulutusi. Jäätmete taaskasutamine on jäätmekäitlustoiming, millega jätmed või neis sisalduvad materjalid võetakse kasutusele toodete valmistamisel, töö tegemisel või energia tootmisel (sh. kasutamine kütusena, pinnastöötlus põllumajandusliku kasutamise eesmärgil või keskkonnaseisundi parandamiseks jms). Vastavalt Eesti keskkonnanstrateegiale ja maailmas tunnustatud põhimõtetele tuleb taaskasutamisel enamasti kasutada järgnevasse pingeritta seatud võimalusi:

- otsene ringlus (korduvkasutamine);
- materjaliringlus;
- bioloogilised protsessid (kompostimine);
- energeetiline ringlus (põletamine energia ärakasutamisega).

Koguseliselt kasutatakse enim tootmistegevuses tekkinud jäätmeid. Puidujäätmed leiavad taaskasutust eelkõige energeetilisel otstarbel ehk kütusena. See toimub nii tekkekohas kui teiste tarbijate poolt, Saepuru kasutatakse ka loomadele allapanuna. Taaskasutatavad puidujäätmete kogused jäätmestatistikas praktiliselt ei kajastu.

Olulises koguses toimub ka plastijäätmete taaskasutamine, enamik plastitööstuse ettevõtetes tekkinud tootmisjääke taaskasutatakse ettevõttesiseselt.

Jäätmete kõrvaldamine on *jäätmeseaduse* kohaselt nende keskkonda viimiseks või selle ettevalmistamiseks tehtav toiming. 2009. aastal suleti jäätmete vastuvõtuks Käina prügila, teised prügilad suleti juba varem. Kõrvaldamist vajavad jäätmed kogutakse Hiiumaa jäätmejaama ja transporditakse kokkupressituna mandrile.

Küllaltki suur osa jäätmeid käideldakse tekkekohtades, eelkõige kodumajapidamistes. Biolagunevad jäätmed kompostitakse (köögi- ja haljastusjäätmed), ehitus-lammutusjäätmeid kasutatakse pinnase täitmisel, samuti võib eeldada, et hajaasustuses osa olmejäätmeid põletatakse (sh puidu- ja vanapaberijäätmed) või maetakse. Kohapeal käideldud jäätmed jäävad jäätmestatistikast välja. Sama juhtub ka ulaladestatud jäätmetega, samas ei ole suuremaid isetegevuslikke ladestusalasid ei ole Hiiumaal tuvastatud, väiksemad jäätmete mahapaneku kohad on ilmsikstulekul kõrvaldatud.

Eelmise jäätmekava kehtivusperioodil ladestati 23...40 % kogutud (st riikliku statistikaga hõlmatud) jäätmetest.

4. Jäätmekäitluse keskkonnamõju

Jäätmekäitluse mõju keskkonnale avaldub mitmest aspektist, mõju keskkonnale võib olla nii otsene (loodusliku keskkonna reostamine, inimese tervise ja heaolu kahjustamine) kui kaudne (prügilate ümbruses maa hinna langus, prügilate rajamise ja sulgemisega kaasnev loodusressursi kulu). Keskkonnamõjudega tuleb arvestada kõikide jäätmekäitlustoimingute puhul.

Jäätmete kogumisel on teatud negatiivse mõju allikaks toiduainete jäägid ning biolagunevate jäätmete sisaldus olmejäätmete voos. Nimetatud jäätmel hakkavad kogumiskoostööde harva tühendamise korral roiskuma, põhjustades nii haisu kui jääkvedelike teket, samuti kahjurputukate koondumist. Ohtlike jäätmete kogumisel ja hoiustamisel võib kaasneda mõju eelkõige jäätmekäitlusfirmade töötajate tervisele ja ümbritsevale keskkonnale. Seetõttu tuleb ohtlike jäätmete käitlemisel kasutada spetsiaalseid kogumis- ja hoiustamisvahendeid, piirata kõrvaliste isikute juurdepääs ohtlikele jäätmetele ja tagada arvestuse pidamine.

Jäätmeveo keskkonnamõju on üldjuhul tagasihoidlik ning on sarnane muu transpordist tuleneva keskkonnamõjuga – müra, transpordivahendite heitgaasid jmt. Jäätmeveo puhul tuleb kasutada selleks sobivaid vahendeid ning tehnikat, et oleks välditud jäätmete mahapudenemine nii laadimistöode kui veo käigus. Jäätmekonteinerite tühendamine peaks toimuma ajal, mil transpordimüra ei häiri elanikkonda (eelkõige päevasel ajal).

Kodumajapidamistes (eriti hajaasustuses) toimub paratamatult teatav jäätmete kohapealne taaskasutamine ja kõrvaldamine – kompostimine, põletamine. Korrekse käitumise korral ei kaasne kompostimisega olulisi negatiivseid mõjusid, häireteta kompostimise tagamiseks on oluline, et oleks tagatud piisav õhu juurdepääs kompostitavale materjalile, oleks tagatud materjali piisav niiskus ning kompostitava materjali süsiniku ning lämmastiku optimaalne vahekord. Vastasel juhul võib orgaanilise aine lagunemine peatuda, kompostihunnik võib haiseda, sinna võivad koguneda närilised või kärbsed. Keskkonnamõju vähendamiseks ei tohiks kompostida näiteks veekogude või kaevude läheduses. Teatavate jäätmeliikide – eelkõige puit – põletamine ei oma olulist keskkonnamõju ning see on ladestavate jäätmete koguse vähendamise võimalusena igati soovitatav. Vältida tuleb muude laialt levinud jäätmete – plastik, kumm jmt – põletamist, mille tulemusena eralduvad kahjulikud laguproduktid.

Mitmesuguseid jäätmeid tekib ettevõtluses. Ettevõtteid peavad tagama tekkinud tootmisjäätmete keskkonnaohutu käitlemise, sh võtma jäätmel taaskasutusse või andma üle nõuetekohaseks käitlemiseks. Probleemseks jäätmeliigiks on kalatööstuse jäätmel, mille ebaõigeline käitlemine võivad tekkida nii keskkonnakuu tervisekaitselised probleemid. Kui rakendatakse kalajäätmete käitlemisel kompostimist, on oluline tehnoloogiliste võtetega piirata või leevendada protsessist tuleneva haisu levikut, olulisteks probleemideks võib olla ka reostunud nõrgvedelike võimalik negatiivne mõju põhja- ja pinnaveele. Hiiumaa loomsete jäätmete käitluskoha rajamisel Nõmba külas tuleb kõiki neid asjaolusid arvestada ja rakendada asjakohaseid leevendavaid meetmeid.

Jäätmekäitluse negatiivse keskkonnamõju kontrollimise ja vähendamise eeltingimuseks on kõigi jäätmetekitajate haaramine korraldatud

jäätmekäitlussüsteemi ja kontroll tekkivate jäätmevoogude üle. Kõrvaldatavate jäätmete koguste vähendamine on võimalik läbi jäätmete kohapealse sorteerimise, mis loob eeldused suunata erinevaid jäätmeid kordus- ja taaskasutusse. Kuna sellega Hiiumaa jäätmehoolduse kavandamisel on arvestatud, saab järeldada, et jäätmekavas ettenähtud tegevuste elluviimisel kaasneb positiivne keskkonnamõju: paranevad jäätmete üleandmise võimalused, kasvab elanike keskkonnateadlikkus, vähem satub jäätmeid keskkonda selleks mitte ette nähtud kohtadesse, toimub jäätmevedude optimeerimine.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusega fikseeritud olulise keskkonnamõjuga tegevusi Hiiumaa jäätmehoolduses kavandatud ei ole.

Prügilad. Hiiumaa jäätmejaam

Hiiumaal on praeguseks suletud kõik prügilad, kuna need ei täitnud *Jäätmeseadusele* ja keskkonnaministri määrusele „Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded“ vastavaid tingimusi. Mittevastavus ilmnes asukohavalikute, ehituslike, haldamistegevuse, pinnase- ja põhjaveekaitse, kontrollitavuse ja valvatavuse ning seire organiseerimise osas. Prügilate töö seadusele vastavusse viimine oleks osutunud nii majanduslikult kui ka keskkonnakaitseliselt ebaotstarbekaks.

Prügilad olid võrdlemisi väikesed, prügilad võeti kasutusele algselt ümbruskonnas tekkivate jäätmete ladestuspaikadena, nende tähtsus (eriti Käina prügila) suurenes oluliselt seoses teiste prügilate varasema sulgemisega.

Suletud prügilate alal tuleb tagada heakord (vältida edasist jäätmete ladestamist) ning jätkata reostuse leviku tuvastamiseks keskkonnaseiret ning teostada ettenähtud järelhooldustöid.

Hiiumaale uut prügilat hetkel ei kavandata, suund on võetud jäätmete maksimaalsele sortimisele tekkekohas ja võimalusel järeksortimisele uues jäätmejaamas (nt. ehitus-lammutus segajäätmete sortimine materjali liikide järgi). Jäätmejaama rajamisel ning kasutamisel on rakendatud seadusandlikes aktides sätestatud prügilate keskkonnaohutuse tagamise meetmeid ning parima võimaliku tehnika võtteid. Platsidelt kogunev nõrgvesi puhastatakse enne suublasse jõudmist.

Looduseressursi kasutus

Hiiumaal hetkel jäätmekäitlus otseselt enam olulist loodusressursi kasutust ei eelda, küll aga oli jäätmejaama rajamisel ning olemasolevate prügilate sulgemisel vajalik kasutada mitmesuguse erineva fraktsioonilise koostisega ja tehniliste omadusega mineraalseid materjale – liiv, liivsavi, savi, kruus. Mineraalsetest maavaradest leidub Hiiumaal eelkõige ehitusliiva- ja kruusa, 2009 aasta seisuga toimus aktiivne kaevandamine 6 kruusakarjääris ning 3 liivakarjääris. Savi kaevandamist Hiiumaal ei toimu, ehkki savi varud on suured (4268 tuh m³).

Loodusvara efektiivsemaks kasutuseks tuleb mitmesuguste jäätmekäitlusega seotud projektide puhul kasutada võimalikult suures mahus taaskasutatavaid jäätmeid (eelkõige inertsed ehitus- ja lammutusjäätmed, biolagunevate jäätmete töötlemisel saadav kompost jmt). Väga hea näide loodusressursi efektiivsest kasutusest on Käina prügila sulgemisel väga edukalt prügila katmisel kasutatud sadama süvendamisest üle jäänud savikas materjal.

5. Jäätmehoolduse eesmärgid ja nende realiseerimine

Euroopa Liidu ja Eesti jäätmehoolduse üldiseks eesmärgiks on jäätmetekke ja jäätmetest põhjustatud kahjulike mõjude vältimine ja vähendamine. Jäätmetekkest ning jäätmete käitlemisest tuleneva mõju vältimise meetmed saab järjestada järgmisse pingeritta:

- jäätmetekke vältimine;
- tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
- jäätmete taaskasutamise laiendamine;
- jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine.

Jäätmekava ptk. 2.1-2.3 on esitatud õigusaktide nõuded ja strateegiliste arengudokumentide eesmärgid, millega Hiiumaa kohalike omavalitsuste üksused peavad jäätmehoolduse korraldamisel arvestama. Arvestades, et paljude kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete eesmärkide (jäätmetekke vähendamine toodete valmistamisel, jäätmete taaskasutuse sihtarvud, jms) saavutamise mõjutamiseks puuduvad kohaliku omavalitsuse üksusel otsesed võimalused ja toimiv jäätmetestatistika ei võimalda eristada nt. taaskasutuse määra iga omavalitsuse kohta, ei püstitata käesolevas dokumendis konkreetseid numbrilisi eemärke. Peamised eesmärgid käesoleva jäätmekava kehtivusperioodil on:

- jäätmekäitluse infrastruktuuri edasine arendamine jäätmete sortimise ja taaskasutamise edendamiseks;
- korraldatud olmejäätmete veosüsteemi toimimine ja edasine tõhustamine;
- kohalike omavalitsuste üksuste jäätmehoolduse ja järelevalve alase koostöö tõhustamine, sh jäätmevaldajate registri käivitamine (teemat käsitletakse lähemalt 6. peatükis, registri teemat ptk. 5.2.4).

Need eesmärgid ja nende täitmiseks kavandatavad meetmed aitavad kaasa ka jäätmetekke vähendamisel, jäätmete koguse ja ohtlikkuse vähendamisel.

Kohalike omavalitsusüksuste korraldatav jäätmehoolduse arendamine hõlmab eelkõige olmejäätmeid ja pakendijäätmeid. Muude jäätmete kogumine, sh tootmisjäätmete käitlemine, lahendatakse jäätmetekitaja ja käitlusettevõtte koostöös. See puudutab ka kauplustes tekkivaid veo- ja rühmapakendeid, mille käitlemise tehnilised üksikasjad lahendatakse kolmepoolses koostöös müügikoha, taaskasutusorganisatsiooni ja tema valitud käitleja vahel.

5.1 Jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine

5.1.1 Jäätmete kogumise üldskeem

Elanikkonnal tekkivate jäätmete kogumise saab jagada kaheks: segaolmejäätmete kogumine ning taaskasutatavate jäätmete või erikäitlust vajavate jäätmete kogumine.

Segaolmejäätmete kogumine toimub alates 01.04.2011 korraldatud olmejäätmete veo raames (edasi käsitletakse teemat ptk. 5.2). Kogumismahutitele seatud tehnilised nõuded nagu kogumismahutite tüüp, sh kogumiskoti kasutamise võimalus, materjal, suurus, konteinerite alus ja paiknemine määratakse kindlaks jäätmehoolduseeskirjas.

Taaskasutatavad jäätmed (pakendijäätmed, vanapaber, vanametall, jms) ning erikäitlust vajavad jäätmed (ohtlikud jäätmed, elektroonikaromud, suurjäätmed jms) tuleb koguda muudest jäätmetest eraldi. Antud jäätmeliikide puhul on

jäätmete kogumiseks elanikkonnalt otstarbekas jätkata kokkukandepunktide süsteemiga – valdade keskustesse ja/või sõlmpunktidesse on paigaldatud vastavad konteinerid, kuhu piirkonna elanikud saavad neid jäätmed tasuta tuua. Hajaasustuse paremaks teenindamiseks ohtlike ja suuremõõtmeliste jäätmete kogumisel jätkatakse ka rändkogumispunkti skeemiga.

Eraldi teemaks heakorra tagamine turismiobjektide juures. Turismiobjektide haldajad peavad tagama sobiva suurusega prügikastide olemasolu parklates ja sõlmima nende hoolduseks jäätmevedajatega lepingud.

5.1.2 Jäätmekogumispunktid

Jäätmekogumispunktiks on jäätmete kogumiskohad, kuhu jäätmetekitajal (eelkõige eraisikutel, tootjavastutusega jäätmete puhul ka ettevõtetel) on võimalus anda üle teatavaid taaskasutatavaid ning erikäitlust vajavaid jäätmeid. Jäätmekogumispunktis ei toimu jäätmete töötlemist, kogutud jäätmed suunatakse töötlemiseks edasi Hiiumaa jäätmejaama või veetakse mandrile. Jäätmekogumispunktid tuleks rajada igasse valla keskusesse – Emmastesse, Käinasse, Kõrgessaarde, Suuremõisasse. Kärdla linnas jätkatakse hajutatud süsteemiga (linnas on 13 kohas taaskasutatavate materjalide kogumiskohad või –punktid, kus asuvad taaskasutatavate ja pakendijäätmete konteinerid, kahes kohas (saab ära anda ohtlike jäätmeid ja elektroonikaromusid, rehve).

Kogumispunkti asupaiga määramisel on oluline arvestada, et see:

- paikneks logistiliselt sobivas kohas;
- omaks head juurdepääsu;
- asuks piisavalt kaugel elamutest ja sotsiaalobjektidest;
- alal puuduks kasutust piiravad kaitsetsoonid (sh. veekogude kaldaalad, sanitaarkaitsealad, teatavad tehnoarajatiste kaitsetsoonid);
- ala oleks piisavalt suur kogumiskoha rajamiseks (sõltuvalt vastu võetavate jäätmete sortimendist, orienteeruvalt minimaalselt 500 m²);
- positiivseks eeltingimuseks on olemasoleva kõvakattelise ala või kasutusest välja jäänud hoone olemasolu (kogumiskoha rajamisel on oluliseks kuluallikaks kõvakattelise platsi ehituskulud).

Jäätmekogumispunktis peaks toimuma järgmiste jäätmeliikide kogumine (iga konkreetse jäätmeliigi puhul tuleb hinnata ka muude kogumisvõimaluste olemasolu ja ka kaugust Hiiumaa jäätmejaamast):

- taaskasutatavad materjalid (eelkõige paber ja papp);
- pakendijäätmed (eraldi segapakend ja klaaspakend, vt. ka ptk. 5.1.3);
- ohtlikud jäätmed (olemas ohtlike jäätmete konteinerid keskustes);
- elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed (jätkata kogumist koos ohtlike jäätmetega);
- vanarehvid;
- ehitus- ja lammutusjäätmed, haljastusjäätmed: ei peaks toimuma suuremahulist jäätmete kogumist – suured kogused suunatakse otse Hiiumaa jäätmejaama või muusse sobivasse käitluskohta.

Keskkonnaohu vältimiseks peaks jäätmepunkt paiknema asfaltbetoon- või monoliitbetoonkattega platsil. Vältimaks võimalikke vandalismiakte, on soovitatav ümbritseda kogumispunkt aiaga.

Hiiumaa jäätmejaama juurde kaaluda taaskasutus- ehk realiseerimiskeskuse rajamist. Seal võib toimuda kõrget taaskasutusväärtust omavate jäätmete (puit,

tellised, kasutuskõlbulik mööbel ja olmeelektroonika jm, sh suuremõtmelised jäätmed) ladustamine ning elanikkonna kaudu taaskasutusse suunamine. Võimalusel saab seal korraldada ka jäätmejaama toodud asjadele pisiremondi tegemist.

5.1.3 Pakendi- ja pakendijäätmete kogumisvõrgustik

Vastavalt *Pakendiseadusele* peavad pakendiettevõtjad, kaasa arvatud pakendatud kauba müüjad, tarbijalt tasuta tagasi võtma müüdnud kauba müügipakendi- ja pakendijäätmed. Sealjuures võib pakendiettevõtja anda selle kohustuse üle vastavalt tunnustatud taaskasutusorganisatsioonile (välja arvatud tagatisrahaga pakendite vastuvõtu puhul - tagatisrahaga koormatud pakendid ja vastavad jäätmed peab vastu võtma kauba müüja, näiteks nn. taarapunktis).

Pakendijäätmete kogumiskohtasid on Hiiumaal kokku 31: 18 kogumiskohta maapiirkonnas (Emmaste vald – 5; Kõrgessaare vald – 4, Käina vald – 4 ning Pühalepa vald – 5) ja linnas 13 kogumiskohta.

Pakendijäätmete kogumissüsteemi efektiivsemaks muutmisel võiks väiksemates küldes rakendada koostöös korraldatud jäätmeveo süsteemiga pakendikoti kasutamine, kui õnnestub kokku leppida finantseerimisskeem, kus pakendijäätmete veo eest tasub vedajale taaskasutusorganisatsioon.

5.1.4 Jäätmekäitluskohad

2009. aastal avas Hiiumaa Prügila OÜ Käina vallas Ristivälja külas Hiiumaa jäätmejaama, kuhu tuuakse edasise mandrile veo eesmärgil tekkekohas eelsorditud segaolmejäätmed ja liigiti kogutud jäätmed, sh ohtlikud jäätmed. Segaolmejäätmed pressitakse enne edasist vedu kokku. Kohapeal toimub ka biolagunevate jäätmete ja ehitus-lammutusjäätmete käitlemine, vastavalt kompostimisega ja sortimisega-purustamisega.

Eraettevõtjate ning omavalitsuste koostöös on kavandamisel loomsete biolagunevate jäätmete käitluskoha rajamine, käitluskoha rajamiseks on moodustatud MTÜ Puhas Hiiumaa. Jäätmemajanduse maa-ala detailplaneering on kehtestatud 31.08.2010 Pühalepa Vallavolikogu otsusega nr 76. Hetkel on pooleli projekteerimine ning keskkonnamõju hindamine.

5.2 Korraldatud jäätmevedu

Hiiumaa kohalike omavalitsuste üksuste korraldatud olmejäätmeveo eesmärgiks on kõikide piirkonna jäätmevaldajate liitmine jäätmekogumissüsteemiga (välja arvatud jäätmeloa või keskkonnakompleksloa alusel tegutsevad ettevõtted, kes vastavalt jäätmeseadusele võivad käitluse ise korraldada). Sellest tulenevalt on jäätmeveo planeerimisel tähelepanu pööratud kahele aspektile:

- Kõigil jäätmetekitajatel peavad olema võimalused oma jäätmete üleandmiseks kogumissüsteemile;
- Jäätmete kogumise maksumus peab olema kõigile jäätmetekitajatele võrdne ning sõltuma jäätmete tekkekogusest.

Veoettevõtja valikuks korraldatakse riigihange jäätmeseaduse § 67 jm. asjakohaste sätete järgi.

5.2.1 Korraldatud jäätmeveo üldtingimused ja süsteemiga liitumine

Kuigi Emmaste ja Kõrgessaare valdadel ei ole korraldatud olmejäätmeveo korraldamise kohustust, rakendatakse Hiiumaal kõiki omavalitsusi hõlmav korraldatud olmejäätmevedu. Hiiumaal elas 2010. aasta 1. jaanuari seisuga 10 528 elanikku, mis võimaldab moodustada optimaalse suurusega ühise jäätmeveopiirkonna. Korraldatud jäätmeveoga haaratakse kogu saar, hajaasustusega piirkondi ei jäeta korraldatud jäätmeveost välja.

Esiolgu korraldatakse korraldatud jäätmeveoga üksnes segaolmejäätmete kogumine ning käitlusse suunamine. Vajadusel võib korraldatud jäätmeveoga liita ka teisi jäätmeliike (biolagunevad jäätmed jm. olmejäätmete hulgast liigiti kogutud jäätmed).

Veopiirkonnas kogutavate segaolmejäätmete koguseks on orienteeruvalt 2 000 ...2 500 t/a. Seejuures on arvestatud, et lähiaastatel võib majanduslangusest ülesaamise käigus jäätmete kogus suurenda, kuid teisalt tasakaalustab seda jäätmete kohtsortimise arendamine.

Korraldatud jäätmeveo puhul on jäätmete veo sagedus erinev, sõltuvalt asustustüübist. Üldplaneeringutes määratletud tiheasustusega alade eramupiirkondades toimub korraldatud jäätmevedu vastavalt *jäätmeseaduse* nõuetele minimaalselt kord nelja nädala jooksul (võimalik juhul kui jäätmekonteineritesse ei panda biolagunevaid jäätmeid). Korterealamute piirkondades ning ettevõtluse puhul toimub jäätmevedu minimaalselt 2-4 korda nelja nädala jooksul. Hajaasustuspriirkondades võib korraldatud jäätmevedu toimuda minimaalselt kord kvartalis (võimalik üksnes juhul, kui jäätmekonteineritesse ei panda biolagunevaid jäätmeid).

Kõikidel jäätmetevaldajatel (segaolmejäätmete tekitajad või muud füüsilised ja juriidilised isikud, kelle valduses on segaolmejäätmeid ja kes elavad või tegutsevad Hiiumaa korraldatud olmejäätmeveo piirkonnas), on kohustus liituda korraldatud olmejäätmeveoga. Jäätmeseadus § 69 lg 2 sätestab, et jäätmevaldaja korraldatud jäätmeveo tähenduses on ka korteriühistu, selle puudumisel aga selle kinnisasja omanik, millel asub suvila, elu- või äriruum.

Korraldatud olmejäätmeveoga esmaseks liitujaks on kinnisasja, millel asub elu- või äriruum või hoone või suvila, või vallasasja omanik või valdaja, kes kantakse jäätmevaldajate registrisse ja kes vastutab jäätmeveoga liitumise ja jäätmete üleandmise eest.

Kortermajade elanikel on otstarbekas korraldatud olmejäätmeveoga liituda läbi korteriomandi ühisuse (määratleb korteriomandiseadus § 8), korteriühistu (korteriühistuseadus) või elamuühistu-kooperatiivi (elamuseaduse III peatükk). Sel juhul on kortermajal (vajadusel ka igal püstakul) üks ühine konteiner. Konteineri mahu määrab ära teenindavate leibkondade arv korterelamus ja tegelik veosagedus. ühise tegutsemise vormi puudumisel eeldatakse, et maja või püstaku korterite omanikud haldavad ühiselt konteinerit, et vältida mitmete erinevate konteinerite paigaldamist kortermajade juurde.

Selleks, et tagada konteineri reaalne täituvus tühjendusperioodi tsükli lõpuks või nelja nädala jooksul, võivad ka üheperealamute piirkonnas naabrid kasutada ühte konteinerit

Hajaasustuses on jäätmete kogumisel peamiseks probleemiks jäätmetekitajate paiknemine hajutatult, mistõttu peab jäätmeveok läbima võrdlemisi pika teekonna, et koguda kokku teatav kogus jäätmeid. Teiseks probleemiks võib olla ka väiksemate teede halb olukord, mistõttu jäätmeveok ei pruugi igal ajal jäätmetekitajani pääseda, teisalt teede lagunemise perioodil lõhub raske jäätmeveok teid veelgi. Süsteemi optimeerimise võimaluseks on, et hajali paiknevad majapidamised muretsevad endale (kas ostavad või rendivad) ühise jäätmekonteineri, mis paikneks logistiliselt kõige sobivamas asukohas ning mille tühjendamise eest makstakse ühiselt. Antud lahenduse korral tuleks jäätmekonteiner paigaldada teataval määral valvatavasse kohta vältimaks kõrvaliste isikute poolt jäätmete toomist konteinerisse.

Kuna jäätmeseaduse § 67 lg 3 p. 8 sätestab, et korraldatud veo hanke-dokumentides näidatakse ära veopiirkonnas asuvate ühepereelamute ja mitme korteriga elamute arv ning korterite arv mitme korteriga elamutes, ja need andmed on aluseks jäätmevaldajate registri andmetele, tuleb kõikidest ühistest tegutsemistest teavitada jäätmevedajat ja vallavalitsust, kes teeb registrisse vastavad kanded.

Jäätmevaldaja on korraldatud jäätmeveoga liitunud alates kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatud jäätmeveo jäätmeloa kehtima hakkamisest. Liitumise kuupäevast annab hanke võitnud vedaja jäätmevaldajatele teada kirjalikult (jäätmeseadus § 69 lg 1¹). Hiiumaa kohaliku omavalitsuse üksused teavitavad otsusest korraldatud jäätmeveo teenuse osutajaga lepingu sõlmimise kohta ja liitumise kuupäevast veebilehel ja maakonna ajalehes.

5.2.2 Korraldatud jäätmeveost vabastamine

Korraldatud jäätmeveo piirkonnas elavad või asuvad jäätmevaldajad võivad taotleda erandkorras tähtajalist korraldatud jäätmeveoga mitteliitunuks lugemist, juhul kui jäätmetekkehaks loetud kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata. Samuti on korraldatud jäätmeveoga liitumise kohustusest vabastatud isikud, kellel on jäätmeluba või kompleksluba. Vabastuse saamiseks peab esitama kohaliku omavalitsuse üksusele kirjaliku avalduse. Avaldus peab sisaldama:

- 1) andmeid jäätmevaldaja isiku kohta (nimi või ärinimi, elu- või tegevuskoht, kontaktandmed);
- 2) kinnituse, et kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata;
- 3) ajaperiood, milleks soovitakse korraldatud jäätmeveost vabastamist.

Vabastuse saanud jäätmevaldaja esitab järgmise aasta 20. jaanuariks kohaliku omavalitsuse üksusele kirjaliku kinnituse, et kinnistul ei ole aasta kestel elatud või kinnistut ei ole kasutatud. Jäätmevaldaja, kes selleks tähtajaks kinnitust ei esita, loetakse korraldatud jäätmeveoga liitunuks 21. jaanuarist arvates.

5.2.3 Jäätmeveo korraldamine ja teenustasu.

Kohaliku omavalitsusüksuse määrusega kehtestatakse korraldatud jäätmeveo tingimused, sh määratakse ära jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, vedamise sagedus ja aeg ning jäätmeveo teenustasu määramise kord (alates 1.01.2011 ei näe jäätmeseadus ette teenustasu piirmäära kehtestamist). Korraldatud jäätmeveo hankedokumentides tuleb esitada veotingimused (veo sagedus, aeg ja tehnilised tingimused) ning toimingud, mille

eeft jäätmevedaja saab võtta teenustasu (muuhulgas nt kogumiskonteineri rendimaksumus). Jäätmeveo teenustasu peab olema piisav, et katta jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamis-, sulgemis- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega seotud kulud. Jäätmeveo teenustasu suuruse kindlaksmääramisel juhindutakse jäätmete liigist, kogusest, omadustest, jäätmeveo teenindussagedusest ning teistest asjaoludest, mis oluliselt mõjutavad käitlemise maksumust.

5.2.4 Jäätmevaldajate register.

Jäätmeseaduse § 71¹ lg 1 kohaselt asutab kohaliku omavalitsuse üksus oma määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestab registri pidamise korra. Jäätmevaldajate registri pidamise eesmärgiks on saada ülevaade kõikidest piirkonna jäätmevaldajatest, nende poolt tekitatud jäätmeliikidest ja -kogustest ning üles ehitada tõhus andmevahetus jäätmekäitlejatega.

Jäätmeseaduse § 71¹ lg 2 kohaselt on kohalikul omavalitsusel õigus saada tasuta teavet jäätmeveo piirkonnas tegutsevalt jäätmevedajalt käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud registri andmete kohta.

Registrit peetakse digitaalse andmekoguna, võttes aluseks rahvastikuregistri ning ehitiste ja maamaksu registrite andmed.

Hiiumaa KOV jäätmevaldajate registrite loetelu (viide määrustele):

Käina vallavolikogu määrus nr 26. Jäätmevaldajate registri põhimäärus
27.06.2007

Kõrgessaare vallavolikogu määrus nr. 33 Jäätmevaldajate registri põhimäärus
08.06.2007

Emmaste vallavolikogu määrus nr 23 Jäätmevaldajate registri põhimäärus
08.06.2007.

Kärdla Linnavolikogu määrus nr. 31 Jäätmevaldajate registri põhimäärus
27.09.2007.

Pühalepa vallavolikogu määrus nr. 21 Jäätmevaldajate registri põhimäärus
20.07.2007

6. Jäätmehoolduse juhtimissüsteemi kirjeldus

6.1 Jäätmehoolduse korraldamine

Olmejäätmete käitluse korraldamine oma haldusterritooriumil on kohalike omavalitsusüksuste ülesanne. Riigi jäätmekavas eeldatakse, et ühtselt toimiva jäätmehoolduse ning käitlussüsteemi toimimine eeldab omavalitsuste omavahelist koostööd. Ühtse süsteemi peamised eelised on:

- Majanduslikult kasulikum – õigesti dimensioneeritud jäätmekäitlusrajatiste (jäätmejaam, ümberlaadimisjaam jms) halduskulud on madalad, ühistes jäätmeveopiirkondades on teenuse hind ühtlane, ühiselt korraldatud taaskastutatavate jäätmete kogumissüsteem on tõhusam;
- Olemas vajalik oskusteave – vastava piirkonna jäätmehooldusanalüüsi ning lahendused (kogumisvõrgustiku loomiseks), ühiste jäätmevaldkonna õigusakte ja muid dokumente (jäätmehoolduseeskiri, korraldatud jäätmeveohanked jms) korraldavad eraldi spetsialistid koostöös KOV-ga. Seega puudub kriitiline vajadus igas väiksemas omavalitsuses eraldi jäätmespetsialisti järele.

Samas tuleb kohalikel omavalitsusüksustel jäätmehoolduse korraldamisel arvestada ühelt poolt riikliku regulatsiooniga, teiselt poolt jäätmete taaskasutusorganisatsioonide ja valdavalt eraõiguslike jäätmekäitlejate huvidega. Korralduslikus tegevuses tuleb erinevad huvid optimaalselt ühitada ja saavutada jäätmekäitlussüsteemi parem korraldatus. Jäätmehoolduse eri osapoolte peamised ülesanded ja eesmärgid on esitatud Tabelis 7.

Tabel 7. Jäätmehoolduse (-käitluse) tasandid ja nende ülesanded

Tasand	Ülesanded ja eesmärgid
Riigi tasand: 1) keskkonna- ministeerium	<ul style="list-style-type: none"> • Jäätmehoolduse reguleerimine õigusaktide kaudu; • Jäätmehoolduse arendamine riiklike toetusprogrammide kaudu; • Jäätmetekke vähendamise ja jäätmekäitluse korrastamise koordineerimine riigi tasandil; • Üleriigiliste programmide ja süsteemide koordineerimine (ohtlike jäätmete käitlussüsteem, pakendijäätmete programm).
2) maakond	Maakondade roll jäätmehoolduse korraldamisel on jäänud oluliselt väiksemaks. Enam ei ole maakonna jäätmekava. Samas loob maakonna arengukava ja maakonna-planeering (ka teemaplaneering) jäätmealase infra-struktuuri aluse.
Omavalitsuse tasand	<ul style="list-style-type: none"> • Jäätmehoolduse arendamine; • Korraldatud jäätmeveo sisseseadmine, sellega hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise korraldamine; • Kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumise korraldamine; • Pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise koordineerimine; • Jäätmete sortimise, sh. liigiti kogumise korraldamine; • Järelevalve jäätmekäitluse üle;

Tasand	Ülesanded ja eesmärgid
	<ul style="list-style-type: none"> • Omavalitsuse jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja koostamine; • Haldusterritooriumil elavate inimeste heaolu tagamine; • Elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine; • Säätva looduskasutuse ja puhta keskkonna tagamine.
Jäätmetekitaja tasand (elanik)	<ul style="list-style-type: none"> • Jäätmekäitlusnõuete ja –normide järgimine; • Korraldatud olmejäätmeveoga ühinemine; • Jäätmete sortimine tekkekohal, liigiti kogutud jäätmete üleandmine vastavasse kogumissüsteemi; • Võimalusel osade liigiti kogutud jäätmete käitlemine tekkekohas (biolagunevad jäätmed) • Keskkonnateadlikkuse tõstmise projektidega kaasaminek; • Säätlike tarbimisharjumuste kujundamine.
Tootja/ettevõtja tasand	<ul style="list-style-type: none"> • Jäätmekäitlusnõuete ja –normide järgimine, sh: <ul style="list-style-type: none"> - toodete (sh pakendite) valmistamisel piirama ohtlike ainete kasutamist; - edendama teisese toorme kasutamist toodetes; - toodete kavandamisel ja projekteerimisel võtta arvesse toodetest tekkivate jäätmete keskkonnahoidliku käitlemise nõudeid, eelkõige taaskasutamise nõudeid; - andma jäätmekäitlejatele teavet kasutatud materjalide ja toote komponentide, ohtlike ainete olemasolu ja nende asukoha kohta tootes; • Korraldatud olmejäätmeveoga ühinemine; • Jäätmete sortimine tekkekohal, liigiti kogutud jäätmete üleandmine vastavasse kogumissüsteemi; • Nõudmisel ettevõtte jäätmekava koostamine, jäätmeարvestuse pidamine; • Loodusvarade ja toorme säästlikuks kasutamiseks parima võimaliku tehnika rakendamine; • Tagama turule lastud probleemtoodest tekkivate jäätmete kogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise ja omama selle kohustuse täitmiseks piisavat tagatist. Tootja võib valida, kas ta täidab kohustused individuaalselt, annab need kirjaliku lepinguga üle tootjate ühendusele või ühineb tootjate ühendusega; • Pakendiettevõtjana koguma ja taaskasutama turule lastud pakendatud kauba pakendi ja sellest tekkinud pakendijäätmed selliselt, et sätestatud taaskasutuse sihtarvud oleksid täidetud, ning kandma sellest tulenevad kulud; need kohustused võib üle anda kirjaliku lepingu alusel ainult taaskasutus-organisatsioonile.
Tootjate ühenduse / taaskasutus-organisatsioonide tasand	<p>Jäätmeseaduse alusel on tootjate ühendus mitte-tulundusühing või muu majanduslikku tulu mittetaotlev organisatsioon, mille liikmeteks on üksnes tootjad või tootjate ühendused ning mille üheks eesmärgiks on teatud liiki probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumise ja</p>

Tasand	Ülesanded ja eesmärgid
	<p>taaskasutamise korraldamine või finantseerimine.</p> <p>Pakendiseaduse järgi on taaskasutusorganisatsioon keskkonnaministri poolt akrediteeritud juriidiline isik, mille asutajad ja liikmed on pakendiettevõtjad või nende moodustatud juriidilised isikud, mille liikmed, osanikud või aktsionärid on pakendiettevõtjad.</p> <p>Need organisatsioonid peavad tagama:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kõigile vastavatele tootjatele / ettevõtetele juurdepääsu organisatsiooni teenustele; - kohustused lepinguga üle andnud või organisatsiooniga liitunud ettevõttelt tasu kogumise võrdsetel tingimustel ja teenuste pakkumise neile, lähtudes üksnes nende turuosast vastaval turul; - jäätmete käitlemisega seotud teenuse ostmise konkurentsi alusel; - jäätmete kogumise ja taaskasutamise seotud andmete kättesaadavuse Keskkonnaministeeriumile ja järelevalve õigust omavale isikule.
Jäätmekäitleja tasand	<ul style="list-style-type: none"> • Anda professionaalsel tasemel teenust vastavalt lepingutele ja õigusaktidele, samuti vastavalt jäätmeleas või ohtlike jäätmete litsentsis kehtestatud nõuetele; • Jäätmekäitlusnõuete ja –normide järgimine, parima võimaliku tehnika rakendamine jäätmehoolduses; • Tootja peab tagama tema poolt valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtoodetest tekkinud jäätmete kokkukogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise (probleemtoodete tootja); • Pakendi ja pakendijäätmete tagasivõtmine ja nende taaskasutamine (pakendiettevõtted); • Keskkonnateadlikkuse tõstmine; • Põhieesmärgiks on kasumi teenimine.

Riiklikes õigusaktides esitatud nõuete järgimise ning käesolevas töös püstitatud ülesannete täitmise peavad tagama kohalike omavalitsusüksuste jäätmehoolduseeskirjad. Jäätmehoolduseeskirju tuleb regulaarselt täiendada, kui muutuvad õigusaktide või strateegiliste arengudokumentide, sh riigi ja kohaliku omavalitsusüksuse jäätmekava nõuded / saabuvad õigusaktidega-arengudokumentidega kehtestatud tähtajad.

Jäätmehoolduseeskirja täpsustamiseks peavad vallavolikogud võtma vastu määruse, millega määratakse jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, veopiirkonnad, vedamise sagedus ja aeg ning jäätmeveo teenustasu. Samuti peavad kohaliku omavalitsuse organid asutama määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestama registri pidamise korra.

6.2 Jäätmehoolduse finantseerimine

Varasematel aegadel on jäätmemajanduse korraldamisele pööratud võrdlemisi vähe tähelepanu. Sellest lähtudes on viimasel aastakümnel tehtud suuri kulutusi, et viia jäätmekäitlus vastavusse kaasaegsete keskkonnanõuetega. Tulevikus on vaja seda tööd jätkata, kuid hetkeseisuga on Hiiumaal olulised suuremad toimingud (nõuetele mittevastavate prügilate sulgemine, jäätmekäitluskeskuse rajamine) tehtud. Saastaja maksab printsiibi rakendamist on olulisel määral takistanud elanikkonna keskmisest väiksemad sissetulekud. Probleemiks on ka saare ning selle elanikkonna väiksus, millest tulenevalt kujuneb isetasuva jäätmekäitluse ühikmaksumus kõrgeks.

Reaalsuses makstakse jäätmemajanduse kulutusi praegu läbi erinevate kanalite:

- Jäätmekäitlusettevõttega lepingulises vahekorras olevad kliendid ettevõtte hinnakirja alusel, sealjuures tasuvad jäätmetekitajad nii veo- kui ladestamismaksu (prügila hooldamise kulusid).
- Omavalitsuste eelarvest ja ühiskondlike alade korrashoid ja omavoliliste prügilate likvideerimine, erijäätmete (n. ohtlikud jäätmed) kogumine elanikkonnalt. Eelarvet täiendab keskkonnatasude seaduse § 15 lg 2 alusel laekuv keskkonnatasu olmejäätmete kõrvaldamise eest.
- Prügilate järelhoolduskulude katmine tegutsemise käigus kogutud sulgemisfondist.
- Taaskasutusorganisatsioonide ja tootjavastutusorganisatsioonide vahendid pakendijäätmete ja probleemtoodete jäätmete käitlemisel.
- SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu toimuv jäätmekäitluse arendamise finantseerimine: lisaks vanade prügilate sulgemisele ka Hiiumaa prügila – hilisema jäätmejaama asukohavaliku ja rajamise kulud, kogumaksumuses ca 25 miljonit krooni.
- Jäätmetekitajate (ettevõtted ja elanikud) kulutused enda poolt läbiviidavaks jäätmekäitluseks.

Valdade eelarvetes on jäätmekäitlusele eraldatud eelarvekuludest orienteeruvalt 0,5-2 %, eraldatavad summad varieeruvad omavalitsuste lõikes üsna suurel määral (eelkõige tulenevalt jäätmekäitlusobjektide paiknemisest valdade territooriumitel; nt. Käina valla eelarves 2007. a. 1,4 %, 2010. a. 1,9 %). Lõviosa omavalitsuste poolt korraldatavast ja finantseeritavast jäätmehooldusest hõlmab avalikult kasutatavate alade heakorra tagamiseks tehtavad tööd. Samuti finantseeritakse kõikides omavalitsustes elanikkonnalt ohtlike jäätmete kogumist, teataval määral ka elanikkonna keskkonna-teadlikkusega seotud projekte. Kõigis omavalitsustes on korraldatud suur-jäätmete, elektroonikaromude ning ka ohtlike jäätmete kogumisaktsioone. Rahastamist vajab ka vanapaberi- ja papijäätmete kogumine, kui neid ei käsitleta pakendina.

Oluliseks kuluallikas oli varasemal ajal tegutsenud prügilate sulgemise finantseerimises osalemine. Praegu on vaja katta nende järelhooldekulud.

Jäätmehoolduse arendamiseks saadav summa moodustab jooksvast rahastamisest orienteeruvalt 30-40 %.

Jäätmekäitluse kaasajastamiseks saab kaasfinantseerimist taotleda ka Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERDF). Antud allikast finantseeritakse väiksemahulisi

(maksimaalne taotletav summa kuni 5 miljonit krooni) tegevusi, sh. jäätmete valik kogumise süsteemide rakendamine ja jäätmete taaskasutamise laiendamine (nt. jäätmekogumispunktide rajamine); biolagunevate jäätmete taaskasutamine komposti valmistamiseks. Omavalitsuste minimaalne omafinantseering peab olema 25%, äriettevõtete omafinantseeringu osakaal on oluliselt kõrgem.

6.3 Elanike kaasamine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine

Kaasaegne jäätmekäitluse arendamine ei ole üksnes tehniline vaid ka sotsiaalne probleem - mitmete jäätmekavas püstitatud eesmärkide täitmine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Elanike soov ja valmisolek jäätmekäitlust edendada mõjutab suurel määral üldist jäätmetekke vähendamist ning jäätmete sorteerimist ja käitlemist tekkekohas. Elanike valmisolek on omakorda seotud motiiviga vähendada jäätmekäitluse maksumust ja parandada elukeskkonda tervikuna.

Elanikele võib jagada jäätmekäitluse kohta teavet mitme erineva täpsusastme järgi:

- Üldine teave – jäätmekäitluse üldised põhimõtted, eri jäätmeliikide iseloomustus, näiteks kodus majapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kohta;
- Konkreetne teave – teavitamine ja informatsioon käitlusskeemide, eraldi kogutud jäätmete vastuvõtu asukohtade ning lahtioleku aegade kohta jne;
- Jäätmekäitluse tehnoloogia – info jäätmete kohtsortimise ja kodus majapidamises võimalike tehnoloogiate rakendamise kohta (näiteks milliseid jäätmeid kompostida, kompostimistehnoloogia, komposti kasutamine, milliseid jäätmeid võib põletada jne).

Pideva selgitustöö ja teavitamise aluseks on eesmärgistatud info edastamine, kohalikes ajalehtedes, kuulutused, viidad, bukletid jms. Selgitustöö kavandamisel on oluline arvestada ka sihtgrupi ja sellest tulenevate asjaoludega ning soovitatav on läbi viia erinevaid kampaaniaid erinevatele sihtgruppidele. Sihtgrupe võib valida mitmete erinevate kriteeriumite alusel, arvestades näiteks vanust (täiskasvanud, noored), asustust/elukohta (eramajad, korterelamud). Oluline on selgitustöö läbiviimisel tajuda sihtgrupile sobilikku info mahukust (et ei koormaks infoga üle) ja mõistetavust (mitte liiga spetsiifiline), kuid samas peab olema viide spetsiifilise teabe kättesaadavuse kohta.

Selgitustööd tehes on hea järgida mõningaid põhimõtteid:

- jäätmekäitluse alane selgitustöö ja teavitamine peab haakuma üldise säästliku eluviisi propageerimisega ja teiste sarnaste valdkondadega;
- jäätmekäitlussüsteemi rakendamine ei ole ühekordne kampaania, vaid vajab pidevat selgitustööd;
- oluline on teavitamise ja selgitustöö õige ajastamine (selgitustöö ja abinõude rakendamise vahel ei tohiks olla suurt ajalist vahet - kui midagi selgitatakse, siis abinõude kompleks peab selle vahetult järgnema);
- On oluline praktilise kogemuse omandamine, seda eriti jäätmete sortimise, biolagunevate jäätmete kompostimise ja komposti kasutamise osas.

6.4 Järelevalve

Jäätmekäitluse üle teostavad järelevalvet keskkonnainspeksioon ja kohaliku omavalitsuse üksus või asutus *keskkonnajärelevalve seaduse* sätestatud korras. Kohaliku omavalitsuse volikogu kehtestatud keskkonnakaitse- ja -kasutusala otsuste järgimist kontrollivad volikogu poolt selleks volitatud isikud või asutused, või kui neid ei ole määratud, valla- ja linnavalitsus. Vastavalt jäätmeseaduse § 119 lg 3 teostab kohaliku omavalitsuse üksus pidevat järelevalvet jäätmehoolduseeskirja täitmise üle oma haldusterritooriumil. Jäätmeseaduse § 119 lg 8 järgi on järelevalvet teostaval isikul õigus teha käesoleva seaduse täitmise tagamiseks ettekirjutusi. Ettekirjutuse täitmata jätmise korral võib rakendada sunnivahendeid asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras. Sunniraha ülemmäär on 32 000 eurot.

Järelevalve tõhusamaks teostamiseks on vajalik omada ülevaadet jäätmevaldajatest (korraldatud jäätmeveo rakendamisel koostatav jäätmevaldajate register). Samuti muudab järelevalvet paremaks koostöö erinevate institutsioonide (Keskkonnainspeksioon, Keskkonnaamet, teiste omavalitsused, jäätmevedajad) vahel ning elanikkonna kaasamine (jäätmete seadusevastastest käitlemistest teatamine).

6.5 Koostöö omavalitsuste vahel

Käesoleval ajal ning ka tulevikus väljub jäätmehooldus omavalitsuste piiridest. Jäätmekäitluse paremaks ning hõlpsamaks korraldamiseks on otstarbekas teha Hiiumaa omavalitsuste vahel koostööd. Peamine ühistegevus toimub järgmistes valdkondades:

- Korraldatud jäätmeveo korraldamine;
- Probleemtoodete ja pakendijäätmete kogumissüsteemi kujundamine (koostöös tootjavastutus- ja taaskasutusorganisatsioonide esindajatega);
- Ohtlike jms jäätmete kogumisringi korraldamine;
- Rahataotluste koostamine jäätmekäitlustoimingute kaasfinantseerimise saamiseks (eelkõige kohalike jäätmekogumispunktide rajamiseks);
- Jäätmeteket ning jäätmekoostist käsitlevate uuringute läbiviimine;
- Teavitustöö ja elanikkonna kaasamine.

Hiiu maakonnas teevad kõik omavalitsusüksused koostööd läbi OÜ Hiiumaa Prügila.

Teavet jäätmekäitlusvõimaluste, sh pakendite ja pakendijäätmete üleandmise kohta saab maakonna veebilehelt järgmisel aadressil:

<http://www.hiiumaa.ee/index.php?idc=1261186100010001000> ja OÜ Hiiumaa Prügila kodulehelt www.hiiuprugila.ee

Jäätmekava kehtivusperioodil nähakse ette Tabelis 8 toodud tegevused. Näidatud on eeldatavad tulemused, teostamise aeg ja eeldatav maksumus, samuti võimalikud rahastajad. Kohalike omavalitsusüksuste eelarvest tehtavad kulutused jäätmehoolduse korraldamisel ja arendamisel pannakse paiga iga-aastaste eelarvete koostamisel.

Tabel 8. Jäätmehoolduse tegevuskava

Valdkond	Tegevuse/ projekti nimetus	Tulemused	Teostamise aeg	Hinnanguline maksumus	Viited, märkused
1. Jäätmete koguste ja koostise väljaselgitamine	1.1. Elanikkonna tarbimisharjumuste ning jäätmetekke uuring	Perioodiline ülevaade jäätmetekkest ja käitlusest	2012. a.	Eeldus 3 200 EUR, kuid sõltub meetodikast, rahastaks KIK	Küsitlustel ja vaatlustel põhinev uuring koostada omavalitsuste koostöös vähemalt 5 aasta järel
	1.2. Nõuda jäätmekava koostamist ettevõtelt	Ülevaade ettevõtte jäätmetekkest ja käitlusest	Vajadusel	KOV eelarve (halduskulud)	Jäätmeseadus, § 44 lõige 4
	1.3 Jäätmevaldajate registri täpsustamine ja täiendamine	Jäätmetekitajate registreerimine	Pidevalt	KOV eelarve (halduskulud)	Jäätmeseadus, § 71 ¹
2. Jäätmete sortimine ja taaskasutamine	2.1 Täiendavate vanapaberi ja papi kogumiskonteinerite paigaldamine	Liigiti kogumise soodustamine	2011-2015	Orienteeruvalt 650 EUR OV kohta	Vanapaberikonteinerid olulistes kohtades, võimalusel ühitada süsteem paber- ja papppakendi kogumisega.
	2.2 Pakendi ja pakendijäätmete kogumisvõrgustiku arendamine	Kogumisvõrgustiku arendamine	2011-2015	Pakendiettevõtte rahastamine	Pakendiettevõtete kohustus vastavalt pakendiseadusele
	2.3 Probleemtoodete kogumisvõrgustiku arendamine	Kogumisvõrgustiku arendamine	2011-2015	Tootjavastutus	Koostöös probleemtoodete tootjaga, kogumiskohad jäätmepunktides
	2.4 Suuremõõtmeliste jäätmete kogumine	Liigiti kogumise soodustamine	Igal aastal	320-650 EUR OV kohta	Koos ohtlike jäätmete kogumisringiga
3. Ohtlike jäätmete kogumine ja transport	3.1. Ohtlike jäätmete kogumine elanikkonnalt kogumispunktide ja kogumisringiga	Jäätmete ohtlikkuse vähendamine	Igal aastal	Orienteeruvalt 320-650 EUR OV kohta KIKi rahastus	Sõltub kogutavate jäätmete kogusest ning käitlemise maksumusest, kogumisring omavalitsuste koostöös
4. Ehitus- ja lammutusjäätmed	4.1. Jäätmekäitlusnõuete sidumine ehitusdokumentatsiooniga	Ülevaade ehitusjäätmete liikidest ja kogustest	Pidevalt	KOV eelarve (halduskulud)	Täpsem nõue jäätmekäitluseeskirjades

Valdkond	Tegevuse/ projekti nimetus	Tulemused	Teostamise aeg	Hinnanguline maksumus	Viited, märkused
5. Bio- lagunevad jätmed	5.1 Biojätmete kompostimine tekkekohas	Kompostrite kasutamine korterelamute juures	2011	Orienteeruvalt 650-1300 EUR OV kohta. Võimalik KIK toetus.	Pilootprojekt korterelamute grupile. Rahastamine nähakse ette, kui tekib huvitatud ühistu jms.
	5.2. Biojätmete kompostimise propageerimine eramutele; juhendmaterjali levitamine	Kompostimine muutub lihtsamaks, ladestatavate jätmete koguse vähendamine	Pidevalt	Orienteeruvalt 320-650 EUR OV kohta. Võimalik KIK toetus	Voldiku trükkimine ning info jagamine
	5.3 Haljastusjätmete jt biolagunevate jätmete lahuskogumine ja suunamine edasiseks käitluseks	Jätmete taaskasutamine ladestatavate jätmete koguste vähendamine	Pidevalt	Vastavalt käitleja hinnakirjale	Haljastusjätmed suunata Hiiumaa jäätme keskuse kompostimisväljakule
6. Jätmete kogumine ja transport	6.1 Korraldatud olmejäätmeveo hanke korraldamine	Jätmetekitajate haaramine jäätmekäitluskavale	2012	Võimalik konsultatsioon	Veottevõtte valitakse hanke alusel enne kui lõpeb eelmise lepingu tähtaeg
7. Jätmete kõrvaldamine	7.1 Ebaseaduslike jätmete maha-panekukohtade likvideerimine	Jäätmeseaduse nõuete täitmine	Vastavalt vajadusele	Orienteeruvalt kuni 320 EUR OV kohta	Sõltub avastatud objektide iseloomust ja arvust
8. Jätme- hoolduse regulaarne kavanda- mine; koolitus, korraldus	8.1 Jäätmekäitlus eeskirjade ülevaatamine	Eeskirjade kaasajastamine	Pidevalt	-	Vastavalt õigusaktide nõuetele ja jäätmekavale
	8.2 Konkreetsete projektide välja-töötamine ja rahastamisaotluste koostamine	Täiendava raha saamine jäätme-hooldusesse	Pidevalt	-	-
	8.3 Selgitustöö ja ürituste korraldamine	Eelduste loomine kavandatu täitmiseks	Pidevalt	Orienteeruvalt 1500 EUR aastas	Omavalitsuste koostöös

Valdkond	Tegevuse/ projekti nimetus	Tulemused	Teostamise aeg	Hinnanguline maksumus	Viited, märkused
	8.4 Järelevalve tõhustamine	Nõuetekohase jäätmeäitluse tagamine	Pidevalt	-	Jäätmeseaduse ja keskkonnajärelevalve seaduse kohane omavalitsuslik keskkonnajärelevalve
	8.5 Jäätmekava regulaarne ülevaatamine ja tegevuste kaasajastamine vastavalt täitmisele	Ajakohastatud jäätmekava	2011-2015	KOV eelarve (halduskulud)	-

Lisa 1. Kohalike omavalitsusüksuste elamufond ning arvutuslik elanikkonnalt kogutav olmejäätmete kogus 2011. aastal.

Asula	Kokku		Korterelamud		Eramud		Olmejäätmete kogus, t/a
	Elamuid	Elanikke	Elamuid	Elanikke	Elamuid	Elanikke	
Kärdla linn		3684		1842		1842	

Asula	Kokku		Korterelamud		Eramud		Olmejäätmete kogus, t/a
	Elamuid	Elanikke	Elamuid	Elanikke	Elamuid	Elanikke	
Emmaste vald	475	1344	8	185	477	1159	122,5
Emmaste	41	249	6	145	35	104	34,6
Haldi	11	27					2,4
Haldreka	1	8					0,2
Harju	30	78					6,2
Hindu	9	49					4,0
Härma	4	9					0,7
Jausa	61	125	1	24	60	101	10,7
Kabuna	7	9					0,5
Kaderna	3	4					0,4
Kitsa	5	11					1,0
Kurisu	13	23					2,0
Kuusiku	6	14					0,9
Kõmmuselja	5	11					1,0
Külaküla	13	30					2,5
Külama	8	16					1,2
Laartsa	6	12					1,4
Lassi	13	38					3,9
Leisu	7	27					1,0
Lepiku	14	35					2,5
Metsalauka	5	11					1,1
Metsapere	4	7					0,5
Muda	10	37					3,2
Mänspe	10	33					2,3
Nurste	14	35					2,6
Ole	3	2					0,3
Prassi	6	10					0,8
Prähnu	4	7					0,6
Pärna	10	27					1,7
Rannaküla	16	49					3,2
Reheselja	14	50					4,1
Riidaküla	8	25					1,5
Selja	2	6					0,4
Sepaste	4	4					0,6
Sinima	8	16					1,7
Sõru	6	16					1,5
Tilga	13	41					2,6
Tohvri							0,0
Tärkma	18	29					2,6
Ulja	8	16					1,5
Valgu	14	50	1	16	12	34	5,2
Vanamõisa	7	14					1,1
Viiri	17	39					3,2
Õngu	17	45					3,6

Jrk nr	Asula	Elamuid	Elanikke	Suvilaid	Olmejäätmete kogus, t/aastas
	Kõrgessaare vald	326	1327	393	152,8
1.	Kõrgessaare alevik (ilma korterelamuteta)	45	102	8	4,5
2.	Lauka küla (ilma korterelamuteta)	14	48	6	1,7
3.	Otste küla	8	27	-	2,3
4.	Napi küla	3	9	2	0,8
5.	Jõeranna küla	14	33	6	2,5
6.	Isabella küla	13	33	4	2,5
7.	Kurisu küla	7	29	6	2,3
8.	Heigi küla	5	12	1	0,9
9.	Metsaküla küla	2	4	-	0,3
10.	Hüti küla	-	1	4	0,1
11.	Kiivera küla	1	4	1	0,3
12.	Leigri küla	-	2	3	0,2
13.	Heiste küla	5	15	6	1,2
14.	Lilbi küla	2	5	1	0,5
15.	Mudaste küla	3	13	12	1,2
16.	Mangu küla	1	4	1	0,4
17.	Malvaste küla	-	2	5	0,1
18.	Meelste küla	-	5	2	0,5
19.	Kodeste küla	4	8	5	0,8
20.	Kauste küla	1	4	10	0,3
21.	Tahkuna küla	1	4	10	0,3
22.	Kidaste küla	6	19	15	1,5
23.	Kanapeeksi küla	1	7	-	0,8
24.	Risti küla	2	5	-	0,6
25.	Koidma küla	4	7	4	0,8
26.	Rootsi küla	11	16	4	1,5
27.	Pihla küla	7	15	10	1,3
28.	Reigi küla	15	48	19	3,9
29.	Ogandi küla	1	1	1	0,1
30.	Sigala küla	2	4	6	0,3
31.	Jõesuu küla	2	3	4	0,3
32.	Laasi küla	3	5	8	0,5
33.	Tammistu küla	1	3	2	0,2
34.	Nõmme küla	2	5	5	0,5
35.	Mardihansu küla	1	-	2	-
36.	Viitasoo küla	-	-	2	-
37.	Viita küla	1	4	4	0,3
38.	Villamaa küla	8	20	3	1,5
39.	Puski küla	1	6	4	0,5
40.	Kopa küla	3	13	2	1,2
41.	Luidja küla	15	43	26	3,4
42.	Poama küla	4	10	5	0,8
43.	Palli küla	-	1	10	0,1
44.	Paope küla	25	51	25	4,0
45.	Suureranna küla	8	23	15	1,8
46.	Heistesoo küla	-	1	4	0,1
47.	Kiduspe küla	7	21	16	1,7

48.	Ülendi küla	1	8	13	0,8
49.	Kõpu küla	15	41	14	3,5
50.	Ojaküla küla	3	14	5	1,3
51.	Mägipe küla	4	15	8	1,3
52.	Suurepsi küla	3	10	3	0,8
53.	Hirmuste küla	5	15	14	1,3
54.	Kalana küla	11	32	25	2,4
55.	Kaleste küla	2	15	9	1,3
56.	Tiharu küla	-	2	8	0,2
57.	Vilima küla	-	-	2	-
58.	Lehtma küla	-	-	3	-
59.	Sülluste küla	-	-	-	-
Korterelamud					
1.	Kõrgessaare alevik	17	361	-	65,0
2.	Lauka küla	6	119	-	23,3

Asula	Kokku		Korterelamud		Eramud		Olmejäätmete kogus, t/a
	Elamuid	Elanikke	Elamuid	Elanikke	Elamuid	Elanikke	
Käina vald	1096	2200	16	310	1080	1910	215,0
Käina alevik	357	828	16	310	341	528	107,8
Aadama	18	34			18	37	2,8
Allika	21	28			21	28	2,1
Esiküla	56	9			56	92	6,9
Kaasiku	10	17			10	17	0,8
Kaigutsi	37	62			37	63	4,7
Kassari	46	107			46	107	8,0
Kleemu	4	11			4	11	1,1
Kogri	8	18			8	18	1,1
Kolga	25	26			25	26	2,2
Kuriste	11	16			11	16	1,0
Laheküla	8	13			8	13	1,1
Lelu	22	52			22	52	4,4
Ligema	4	11			4	11	0,9
Luguse	30	72			30	72	4,8
Moka	13	31			13	32	2,1
Mäeküla	3	4			3	4	0,5
Mäeltse	23	14			23	14	1,1
Männamaa	68	151			68	153	12,8
Nasva	20	34			20	34	3,8
Niidiküla	8	16			8	16	1,5
Nõmme	33	46			33	47	3,8
Orjaku	40	102			40	102	6,2
Putkaste	46	105			46	106	9,8
Pärnselja	4	11			4	11	0,8
Ristivälja	19	56			19	56	4,0
Selja	29	59			29	59	5,0
Taguküla	28	17			28	19	1,4
Taterma	14	20			14	20	2,0
Utu	18	16			18	17	1,5
Vaemla	23	42			23	42	3,7
Villemi	18	32			18	32	2,6
Ühtri	20	34			20	35	3,2
Jõeküla	12	23	1	10	11	22	

Asula	Kokku		Korterelamud		Eramud		Olmejäätmete kogus, t/a
	Elamuid	Elanikke	Elamuid	Elanikke	Elamuid	Elanikke	
Pühalepa vald		1624					164,8
Ala	13	33			13	28	1,7
Aruküla	14	24			14	24	1,6
Haugaste	14	14			14	14	1,1
Harju	11	14			11	14	0,9
Hausma	39	44			39	41	2,6
Hellamaa	29	84	3		26		6,2
Heltermaa	26	39	2		24		3,7
Hiiessaare	18	19			18	19	2,1
Hilleste	21	18			21	16	1,2
Kalgi	11	21			11	21	1,4
Kerema	19	14			19	14	1,6
Kõlunõmme	21	21			21	20	2,3
Kukka	23	30			23	31	2,5
Kuri	28	55	2		26		4,5
Leerimetsa		0					0,0
Linumäe	12	37			12	31	6,1
Lõbembe	3	6			3	6	0,5
Loja	9	8			9	8	0,7
Lõpe	23	131	5		18		18,4
Määvli		0					0,0
Nõmba	21	46			21	48	4,7
Nõmme	8	49	8		8	49	3,5
Palade	18	27			18	28	2,8
Paluküla	52	74			52	72	6,0
Partsi	20	45			20	49	4,6
Pilpaküla	17	35	15		2		3,2
Prählamäe	8	10			8	10	0,9
Puliste	14	12			14	12	1,0
Pühalepa	11	13			11	14	1,7
Reikama	16	21			16	19	1,6
Sakla	16	40			16	42	3,5
Salinõmme	25	32			25	33	2,9
Sarve	30	33			30	36	2,3
Soonlepa	36	26			35	26	2,0
Suuremõisa		234	6				37,4
Suure-sadama	2	7	2	7			0,2
Sääre	27	35			27	35	2,0
Tammela	4	7			4	7	0,6
Tareste	15	22			15	23	1,7
Templa	10	19			10	15	0,5
Tubala	44	75			44	86	5,3
Undama	6	17			6	17	1,4
Vahtrepa	34	45			34	45	3,5
Valipe	14	8			14	8	1,0
Viilupi	22	39			22	38	2,7
Vilivalla	11	17			11	20	1,5
Värssu	24	24			24	25	1,7

Lisa 2. Jäätmekäitluse riiklik statistika Hiiu maakonna kohta 2008.-9. a.

Jäätmete põhigrupi nimi	Jäätmekood	Jäätme nimetus	Koguteke	
			2008	2009
Maavarade ja maa-ainese uuringutel, kaevandamisel ning füüsilisel ja keemilisel töötlemisel tekkinud jäätmed	01 04 08	Kruusajäätmed ja kivipuru, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 01 04 07		20,815
Põllumajanduses, aianduses, vesiviljeluses, metsanduses, jahinduses ja kalapüügil ning toiduainete valmistamisel ja töötlemisel tekkinud jäätmed	02 01 02	Loomsete kudede jäätmed	46,52	57,515
	02 01 04	Plastijäätmed (välja arvatud pakendid)	44,807	47,233
	02 01 08*	Ohtlike aineid sisaldavad põllumajanduskemikaalijäätmed	0,17	
	02 02 02	Loomsete kudede jäätmed [toiduainete valmistamisel ja töötlemisel]	11,1	1,35
Orgaaniliste keemiaprotsesside jäätmed	07 02 13	Plastijäätmed	15,648	
Fotograafiajätmed	09 01 04*	Kinnistilahused		0,1
Metallide ja plastide mehaanilisel vormimisel ning füüsilisel ja mehaanilisel pinnatöötlemisel tekkinud jäätmed	12 01 17	Liivaprimsijäätmed, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 12 01 16	45,7	40,4
Õli- ja vedelkütusejätmed (välja arvatud toiduõlid ning jaotistes 05, 12 ja 19 nimetatud jäätmed)	13 02 06*	Sünteesilised mootori-, käigukasti- ja määrideõlid	0,95	0,29
	13 02 08*	Muud mootori-, käigukasti- ja määrideõlid	18,91	2,085
	13 04 02*	Sadamates laevadelt vastu võetud pilsivesi	117,5	85,56
	13 04 03*	Muude veesõidukite pilsivesi	12	2
	13 07 01*	Kütteõli ja diislikütus	4	
	13 08 99*	Nimistus mujal nimetamata jäätmed	0,568	
Pakendijäätmed nimistus mujal nimetamata absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid ja kaitseriietus	15 01 01	Paber- ja kartongpakendid	241,07	172,92
	15 01 02	Plastpakendid	27,515	33,298
	15 01 03	Puitpakendid	3,05	15,96
	15 01 04	Metallpakendid	5,661	8,24
	15 01 06	Segapakendid	32	92,997
	15 01 07	Klaaspakendid	18,015	103,291
	15 01 10*	Ohtlike aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid	0,348	0,052
	15 02 02*	Ohtlike ainetega saastunud absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid (sh nimistus mujal nimetamata õli-filtrid) ja kaitseriietus	0,492	-0,174
Nimistus mujal nimetamata jäätmed	16 01 03	Vanarehvid	77,594	67,18
	16 01 04*	Romusõidukid	15,221	14,742
	16 01 06	Romusõidukid, mis ei sisalda vedelikke ega ohtlike osi	279,484	70,786
	16 01 07*	Õlifiltrid	0,37	0,727
	16 01 13*	Pidurivedelikud	0,001	0,001
	16 01 17	Mustmetallid		17,1
	16 02 97*	Muud kasutuselt kõrvaldatud ohtlike osi sisaldavad seadmed		
	16 02 98	Muud kasutuselt kõrvaldatud seadmed ja aparaadid, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 16 02 97	1,5	
	16 06 01*	Pliiakud	18,126	13,385
	16 06 05	Muud patareid ja akud	0,008	-0,244
	16 07 08*	Õli sisaldavad jäätmed	4,013	0,02
	16 08 01	Kulda, hõbedat, platinat jms sisaldavad kasutatud katalüsaatorid (v. a koodinumbriga 16 08 07 nimetatud)		4,786

Jäätmete põhigrupi nimi	Jäätmekood	Jäätme nimetus	Koguteke	
			2008	2009
Ehitus- ja lammutuspraht (sealhulgas saastunud maa-aladelt eemaldatud pinnas)	17 01 01	Betoon		1,28
	17 01 02	Tellised	150	1,46
	17 02 01	Puit	0,001	2,96
	17 04 01	Vask, pronks, valgevask	5,084	0,022
	17 04 02	Alumiinium	8,74	0,028
	17 04 03	Plii	0,019	
	17 04 04	Tsink	0,054	
	17 04 05	Raud ja teras	489,93	257,62
	17 04 07	Metallisegud	85,149	12,907
	17 05 03*	Ohtlike aineid sisaldavad kivid ja pinnas	1,89	0,1
	17 05 04	Kivid ja pinnas, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 05 03	1798,195	18,555
	17 06 05*	Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	46,205	10,18
	17 09 04	Ehitus- ja lammutussegapraht, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 17 09 01, 17 09 02 ja 17 09 03	817,013	214,69
Inimeste ja loomade tervishoiul või sellega seonduvatel uuringutel tekkinud jäätmed (välja arvatud köögi- ja sööklajajäätmed, mis ei ole tervishoiuga otseselt seotud)	18 01 01	Teravad ja torkivad esemed (v. a koodinumbriga 18 01 03 nimetatud)		0,001
	18 01 03*	Jäätmed, mida peab nakkuse vältimiseks koguma ja kõrvaldama erinõuete kohaselt		0,151
	18 01 98*	Sortimata ravimikogumid		0,002
	18 02 02*	Jäätmed, mida peab nakkuse vältimiseks koguma ja kõrvaldama erinõuete kohaselt	0,798	0,052
Jäätmekäitlusettevõtete, ettevõtteväliste reoveepuhastite ning joogi- ja tööstusvee käitlemisel tekkinud jäätmed	19 08 01	Võrepraht	1,53	0,7
	19 08 05	Olmereovee puhastusseted	110	150
	19 12 02	Mustmetall	5,65	11,197
Olmejäätmed (kodumajapidamisjäätmed ja samalaadsed kaubandus-, tööstus- ja ametiasutusjäätmed), sealhulgas liigiti kogutud jäätmed	20 01 01	Paber ja kartong	95,403	
	20 01 14*	Happed	0,32	0,012
	20 01 15*	Leelised	0,14	0,27
	20 01 19*	Pestitsiidid	1,045	0,044
	20 01 21*	Luminestsentslambid ja muud elavhõbedat sisaldavad jäätmed	0,497	0,164
	20 01 23*	Klorofluorosisivesinikke sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud seadmed	21,375	21,28
	20 01 27*	Ohtlike aineid sisaldavad värvid, trükivärvid, liimid ja vaigud	6,74	8,57
	20 01 33*	Koodinumbriga 16 06 01-03 nimetatud patareid ja akud, ning sortimata patarei- ja akukogumid, mille hulgas on selliseid patareisid või akusid	0,605	0,091
	20 01 35*	Ohtlike osi sisaldavad kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 20 01 21 ja 20 01 23	20,835	18,051
	20 01 36	Kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, mida ei ole nimetatud koodinumbriga 20 01 21, 20 01 23 ja 20 01 35	9,7	4,47
	20 01 98*	Sortimata ravimikogumid	0,219	
	20 02 01	Biolagundatavad jäätmed	5	
	20 03 01	Prügi (segaolmejäätmed)	1948,147	1288,988
	20 03 98	Prügi sortimisjääd	49,774	